

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónap 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónap 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-hasábos melléklet sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesül-
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Péntek, október 23.

Csapataink bevonultak Csernovicba. Franciák és angolok újabb vereségei. Előnyomulásunk sikerei Galiciában.

Csapataink bevonultak Csernovicba.

Budapest, október 22. A főhadiszállásról: A Strwiaz mindkét partján folyó harcokban már sikerült a folyótól délre eső területen is támadásunkat előre vinni. A terepet uraló 668-ik háromszögelesi magassági pontnál, Stary-Sambortól délkeletre az ellenségnek két egymás mögött lévő védelmi állását elfoglaltuk. A jelzett helységtől északnyugatra sikerült harcvonalunknak a starasoli műtőhöz közelebb jutni. Az eddigi jelentések szerint a legutóbbi harcokban 3400 orosz, köztük huszonöt tisztet ejtettünk foglyul és 15 gépfegyvert zsákmányoltunk. Csapataink Csernovicba bevonultak. Höfer vezérőrnagy a vezérkari főnök helyettese. (A miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Németek sikerei Varsónál.

Berlin. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás közli: Az északi hadszíntéren csapataink részei a hátráló ellenséget Ossaviec irányában követik. Több száz fogoly és gépfegyver jutott kezünkbe Varsónál és Lengyelországban.

Tegnap a legutóbbi napok eldöntetlen küzdelmei után nem volt harc. A dolgok ott még kialakulóban vannak. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Virágos Csernovic.

Arad, október 22.

Az őszenek tarka, déresipett virágai hullottak katonáink elé, amint az éjfélhez közeljövő órákban bevonultak Csernovicba. Virágok, amelyek talán azért nőttek, hogy majd halottak napján a sírokat díszítsék velük s most azért szedték össze, hogy az élöket ünnepeljék velük, akik az életet, az újjáéledést hozzák vissza a bukovinai székvárosnak.

Mármarosziget és Kőrösmező után Galicia és Bukovina városai sorra élük át azt az örömet, amelyet a csernovici virágok hirdettek. Hosszabb vagy rövidebb orosz megszállás után visszakérik a régi hazának birtokába, akár az édes anyához az elrabolt leányok. Hadseregünk győzelmes: új és új sikerekkel szegett előnyomulása vezet át ezeken a városokon, amelyekből menekülő sietséggel vonulnak ki a közigazgatást járszó orosz katonák. És a katonákkal együtt, vagy még előttük futnak a felszabadult városokból az árulók, az ellenséggel cinborálók. Csernovic kiürítése előtt ijedten vitték bőrüket a Gerovszki testvérek, az ujkori Ephialtesek hitvány típusai, hogy megint orosz földön rágódjanak annak a néhány hétnek emlékéen, a mikor az árulás árán, az oroszok kegyelméből valakik lehettek Csernovicban!

Milyen ünnepnap, milyen elképzelhetetlen mámor lehet az, amikor az ellenségtől és az árulóktól megtisztult város újra a mi katonáinkat köszönti és velük együtt a régi boldog életet! A szenvedés, a pusztítás, a megalázkodás, a melyet a sötét hetek alatt át kellett szenvedniök, kárpótlást nyer ezen a napon. És elfelejtik az ellenség főnhéjazó pogromot hirdető tisztjeit, durva katonáit, a fosztogató kozákokat és a csavargók példájára hagyott kül-

városok kárait, a haláltól, gyujtogatótól való örökös retteget és mindazt, amiről mi talán fogalmat se alkothatunk. Talán — gondolhatják ők — érdemes volt ezt a kegyetlen megpróbáltatást elviselni, hogy annak elmúltával igazán meg tudják becsülni a hazát, az országot és annál inkább el tudjunk fordulni minden olyan aljas törekvéstől, amely az elszakadás gondolataival kísért.

A rózsák, amelyeket a csernoviciak fáradt, de jókedvű katonáink elé szórtak, megilletik őket, őket és az oroszok ellen küzdő bajtársaikat; nemcsak a csernoviciak, a felszabadult és a fölmentés előtt álló városok részéről, hanem a monarchia egész népétől. Az oroszok, a kik városról-városra, pozícióról-pozícióra hátrálnak az osztrák-magyar hadsereg előtt, a hadműveleteknek ezt a fordulását maguk is beismerik és azzal magyarázzák, hogy ez csupán „csapataink összevonása”, Orosz-Lengyelország belseje felé irányuló koncentrációja. A hátrálásnak, akár tervszerű az, akár kényszerített, mindig ilyen volt az elkeresztelése. Az a hadsereg azonban, a mely csupán a koncentráció okából hátrál, nem szokott hetvenezer embert fölledozni, mint az oroszok Przemysl-nél; az egyszerű taktikai visszavonulás nem kénytelen oly vereségeket szenvedni, a minők Galiciában nap-nap után érik az oroszokat. Csak példakép említjük föl: Höfer vezérőrnagy mai jelentése 3400 orosz foglyról, 25 tisztről és tizenöt elhódított gépfegyverről számol be, mint az offenzíva új állomásainak eredményeiről. Ez az oroszok részéről nem vall tervszerű csapatmozdulatra; ez a keményen és kétségbeesetten védett hadállások elvesztése, amelyet azután a feijesztett menekülés

követ. Ha az orosz hadosztályok, „a tervszerű csapatösszevonást” így folytatják, akkor nagyon összeolvadnak, a míg Varsó és Lvangorod alá jutnak.

Es a galíciai meg bukovinai kerek virágai még nem hervadnak el, a míg az utolsó helységeikből is ki nem takarodik az orosz, amely már örökös birtoknak hitte ezt a két tartományt.

Vissza a harctérre!

(A Fischer Eliz-kórház felgyógyult és távozó önkéntesei.)

Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 22.

Mindössze néhány hete, hogy az aradi katonai kórházak lassanként megteltek az északi és déli harmezőkön megsebesült katonáinkkal: Arad város közönsége lelkesedéssel fogadta őket s szíve egész melegével látott hozzá, hogy azok felgyógyulását támogassa. Katonáink minden jóban és kényelemben részesültek, önkéntes ápolóink pedig példátlan buzgalommal és lelki szeretettel vették őket körül.

Arad sebesültjei kivétel nélkül a legnagyobb hálával és elragadtatással emlékeznek meg a nagy fizikai erőt és kitartást igénylő ápolásról, melyekben részük volt. Ennek tulajdonítható, hogy kórházainkban ápoló sebesült harcosaink legnagyobb része a felgyógyulás stádiumát hamarosan elérte s ma már erősen redukálódott kórházi betegek száma. Karóink nagy része már elutazott Aradról, hogy saját ezredeik kiegészítő parancsnokságánál jelentkezzenek s így a csatamezőkön küzdő csapataikhoz szállíttassanak. El pihent s a haroba vissza vágyó katonáink kitűnő megerősödést jelentenek csapatainknak.

A harmezőre visszatérő katonáink között vannak azok az önkéntesek is, akik még a múlt hónap közepén az északi harctéren sebesültek meg s a véletlenség folytán Aradra kerültek. Akkoriban már megemlékeztünk róluk az Aradi Közlöny hasábjain. Most hogy felgyógyultak és ugyancsak visszaérnek ezredeikhez, ismét szólnunk kell róluk: és pedig azért, mert önkénteseink nevében Brázay Emil, volt berlini munkatársunk egy levelet adott át nekünk lenyomatás céljából, melyet harcokos kollégái nevében a nyilvánosság elé szánt.

A levelet itt közöljük:

Kedves, tisztelt szerkesztő uram, bonyultok Önnek pár sornyi irást, melyet a nyilvánosság számára szántam: Arad város egész közönségének. Egyszerű, meleg szavakban szeretném úgy a magam, mint önkéntes kollégáim és barátaim nevében megköszönni azt a sok kellemes hetet, napot és éjt, melyeket az aradi Fischer Eliz-kórházban töltöttünk. A véletlenség vonatásával jutottunk Galiciából Aradra, a véletlenség hazard esélye hozott össze bennünket egy vasuti szakaszban (6 ló, 40 ember) s a kitűnő ápolás és orvosi kezelés, melyben részünk volt, hamarosan talpra állított bennünket. Most megyünk vissza csapatainkhoz. Buzsukodunk! Néhány szépen egymás mellé illesztett jelzőt keresünk: hogy méltó köszönetet mondjunk a sok kedvességért és megszámlálhatatlan sok jó — uszonnáért, melyekkel az Önök vendégszerető és figyelmes hölgyei bennünket traktáltak. A sok jelző helyett azonban csak ennyit: nagyon jól esett nekünk mindez. S

ez, nemde, a legtöbb, amit így háborus rövidséggel elmondhatunk. Elvisszük magunkkal ezt a meleg érzést a harctérre s elmondjuk bajtársainknak: — Fiúk, harcoljunk bátran, otthon nagyon-nagyon szeretnek bennünket a mieink, az otthonmaradottak, minden gondolatuk és sóhajtasunk felénk száll, a harci mezők ugarára.

Kedves Szerkesztő uram, üdvözljük egész Aradot s im kezét szoritunk mindenkivel e holt betűkön keresztül, — szeretném, ha mindenki kiérezné e sorokból a nagy hálát, melyet szavakkal talán nem is sikerült egészen szívem szerint ide reprodukálni.

Önnek mindig igaz híve:

Brázay Emil,

önkéntes a 29. gy.-ezredben.

Levelemet alájegyezték:

Fülöp Viktor, önkéntes a 33. gy. e., Komjáti Béla, önkéntes a 6. gy. e., Pesti Lajos, önkéntes a 6. gy. e., Róna József önkéntes a 46. gy. e., Törökfalvi Béla, önkéntes a 2. honvéddy. e., Törökfalvi Dezső, önkéntes a 33. gy. e.

Lövészárokban

az orosz front előtt.

(Harcok a keletporoszországi határon.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 22.

Lindenberg Pál, a Berliner Tageblattnak Kelet-Poroszországba küldött haditudósítója írja lapjának:

— Sűrű ködben utaztam tegnap reggel az erdőn keresztül. A páratelt levegőből időnként ulánuspatrouilleok tűntek ki; csak az őrségek körvonalait lehetett látni, amelyek szétrobbantott és megint helyreállított hidakat, utkereszteket őriztek. Kisértetiesen oldódtak fel itt és ott a gomolygó ködtengerből leégett házak romjai. A falvakban erős gyalogsági csapatok vannak, és minél messzebbre haladunk, annál több kocsi-parkkal, municions és proviant kolonnával találkozunk az út közelében levő földelken. Üres táborhelyek nagy tömegekről adnak hírt és védőállások maradványai, drótsövények, szétrombolt házak beszélnek az oroszok visszavonulásáról, akiket a thüringiai vadászokon kívül főleg a goldapi szászok űzték el.

Es most megint vissza akartak térni az oroszok! De megezen üdvözljük őket, az utóbbi napokban és sokszor még éjszaka is, dörögtek ágyúink és lovasságunk, valamint gyalogságunk is kész volt a róto fogadtatásra. A határnak ezen a részén csapataink még nem hatoltak be e lenséges területre, aminon reánközve nincs stratégiai jelentősége, miután hurráh kiáltásokkal és lövészekkel kitessékeltük a drága szomszédot, csak a védelemre szorítottunk, ami a nagy kitűnő területen sok nehézséggel jár.

Az oroszok itt újból újra megkísérelték az áttörést, amiatt azt a mi nap muló sikerrel megtették Lycknél. Egyes ellentállásra találtak és Schirwindt mellett ezekben a napokban 24 ágyut veszítettek — közöttük két előtöltő is volt. Az egyidejűleg foglyul ejtett 3000 orosz-nál is a legkülönbözőbb szisztemájú fegyvereket találtak. Az oroszoknak ez a jobbszárnya már visszavonulóban van.

Szittkehmen falut, amelyet az oroszok bal-szárnya érintett, csaknem összes lakói elhagyták. A faluban tüzvész nyomai, feltört üzletek, kifosztott lakások, borzalmas összevisszaság, szinte elképzelhetetlen volt a pusztítás. Katonáink, amennyire lehetett, rendet csináltak, be-

szögezték a kitört ajtókat, beragasztották az ablakok lyukait, eltávolították a szeméthegeket, surolórongygyal, vízzel, seprővel, kefével, gazdasszonyi munkákat végeztek. A tisztok és a legénység elszállásolták magukat, gyalogosok és tüzérek, lovas vadászok, utászok, kúrassirok, ulánusok vegyesen, a pajtákat a lovak számára rendezték be, a szükséges kocsiakat az udvarokon helyezték el, bajtársi szeretettel simult egyik katona a másikhoz. Mert ha a kunyhóban esetleg nem volt már talpalatnyi szabad hely sem, a helykihasználás művészetével mindig lehetővé tudták tenni, hogy akár-melyik katona álomra nyujtózkozhassék.

Elég gyakran zavarták meg ezt az álmod. Az oroszok szeretik az éjszakai támadást, mert „a perosz jól lő, nagyon is jól” — persze nappal. Csak az elmúlt éjjelen próbálták Szittkehment megtámadni, de az előlő lövészárkokban lévő katonáink jól ügyeltek, a fényoszlopok működtek, fegyverek és ágyuk ropogtak, dörögtek és hamar elkergették a szürke éjjeli madarakat.

Ezekhez a lövészárkokhoz vezetett tegnap az említett faluból utam. Nyugodt, határozott, minden pillanatban harcra kész katonákat találtam bennük. Sok ütközetben vettek már részt és véresen megmérkőztek az ott szemben levő ellenséggel.

Az a „szemben” körülbelül 2000 méternyi távolságra van. Távesővel pontosan fel lehet ismerni az orosz lövész árkokat, egyes embereket is láttam s egy menetelő szakaszt. „Vigyázzon, vigyázzon” intett a velem levő tiszt, amikor kissé magasra nyujtottam a fejem, hogy jobban lássak.

— Látja ezeket a lyukakat — mondotta a tiszt — itt, negyven méternyire tőlünk, gránátok szakították. Mi ideig még jól jártunk.

A lövészárkok, amelyben feküdtünk, igen gondosan van elkészítve, a fehér homok tetszetős külsőt ad neki. Vadászok vannak benne, majd egy kis magaslat mögött — jóízűn falatozni kezdenek.

— Az oroszoknak odaát biztosan nincs ilyen jó dolguk — mondja a vadászok vezetője. — Tegnapelőtt csak, szürkületkor tizenhatan szöktek át hozzánk, tegnap hatvanan két tiszttel. Az éhség kergette őket ide. Elmondták, hogy négy napja nem kaptak már enni, a földelken szedett répával kellett megelégedniük. A feneketlen út, amelybe két hajóágyújuk jutott kátyuba, lehetetlenné teszi a szállítást. Azt hiszem ma megint jönnek éhezők.

— Több ütegünket előbbre fogjuk tolni, kicsit be akarunk fűteni az oroszoknak, hogy ne fázzanak úgy, mert többször láttuk már, hogy kijönnek az árkokból, és valóságos indián-táncot lejtenek, hogy felmelegedjenek kissé.

— Ez így megy estéről-zstőre — fejezte be szavait a vadászhadnagy. — Rájuk lehetnének, de elárulnók állásunkat. És így inkább elteesszük a puskaport, remélhetőleg nemsokára vadászatra szólnak majd a kürtök.

Naptárhirdetőink

szives figyelmébe.

Az Aradi Közlöny kiadóhivatala az előbbi évekhez hasonlóan az idén is díszesen illusztrált naptárt ad ki. Arra kérjük t. hirdetőinket, hogy feladni szándékolt hirdetésüket — annak megfelelő helyen való elhelyezése érdekében — ideje korán hozzánk juttatni sziveskedjenek.

Aradon lett öngyilkos a kőrösbányai plébános

(Revolver és mérge — Miért halt meg az öreg pap?)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 22.

Rejtélyes módon véget életének ma délelőtt Aradon egy hunyadmegyei római katolikus plébános. Előbb revolverrel, azután valószínűleg mérgegel kísérte meg az öngyilkosságot, az utóbbi szer használt s mire orvosi segítséget kaphatott volna, már kiszenvedett. Az öngyilkosság okai egyelőre ismeretlenek, még csak sejtetni sem lehet, miért akart mindenáron magválni az élettől a már idős korban levő pap.

Tegnap este kilenc óra után az egyik aradi szállodában megjelent egy hatvan év körüli, papi reverendába öltözött kövér uriember és szobát kért. A szálloda portása az egyik első emeleti szobában szállásolta el a papot, aki a tulajdonosának ezt írta:

Krenner János
községi plébános

Kőrösbánya.

Mint hogy semmiféle podgyász nem volt nála, előre kifizette a szobát. Utasítást nem adott arra nézve, hogy másnap reggel felkeltésék-e, hanem mindjárt betért szobájába és lefeküdt. Reggel kilenc óra felé kelt fel és a szálloda földszintjén lévő kávéházba ment, ahol megreggelizett. Reggeli után hordárt hívatott, akinek két sürgönyt adott át, hogy vigye el a postára. A hordár csakhamar visszatért azzal, hogy a sürgönyöket — amelyek közül az egyik egy zárdának szült — nem akarják felvenni, míg a feladó nem igazolja magát. A szálloda tulajdonosa ekkor ráírta a sürgönyökre, hogy feladójuk a szállóban lakik és rendes bejelentő lapot állított ki. A táviratokat ezután elfogadta a postahivatal. A lelkész időközben elment a kávéházból, kiment az utcára, majd nem sokára visszatért szobájába, amelynek ajtaját magára zárta.

Tizenegy óra után az emeleti folyosón tartózkodó takarítónő egymásután három lövést hallott a lelkész szobájából. Kiáltozni kezdett, a szálloda személyzete összefutott, a tulajdonos be akart nyitni a szobába, de az ajtót zárva találta. Gyorsan létrát hoztak amelyet odátámasztottak a szoba felső ablakához, hogy azon koraestül bemászhaszon valaki. Mikor a plébános észrevette, hogy az ablakon keresztül akarnak hozzáférni, öncsaga kinyitotta a szoba ajtaját. A revolver még a kezében volt. A tulajdonos megkérdezte, miért lövöldözött.

— Nézegettem a revolveremet — mondogta zavartan az öreg pap — ezután véledem elcsúszott.

— De egymásután hogy sült el három lövés? — kérdezték tőle.

— Nem tudom, egyszer elsült, aztán tovább szorítottam vele és megint elsült.

— De a zavart válasz természetesen nem elégteltette ki a szálló tulajdonosát.

— Adja ide revolverét — mondotta — nálam nem fog valószínűleg elcsúszni.

A plébános odaadta az ócska, rozsdás fegyvert, amelynek két kőlt golyóját később a szobájában a furdóva megtalálták. A harmadik golyó nem került meg.

Az öreg ember, akinek egész viselkedése nagyon gyanús volt, azután megkérdezte, hogy mikor indul a legközelebbi vonat Kőrösbánya felé. Mikor megmondták, eltávozott a szállodából, ahonnan bejelentették a különös esetet a rendőrségnek.

A pap a szálló előtt kocsiba ülés elhelyeztetett. Készenlét után a kőrkórház előtt állt meg a kocsi. A lelkész kiszállt belőle, de rémes állapotban találta már a kórház portáját. A nyaka teljesen meg volt meredve, a száját egészen elborította a véres hab. Jajgatva szállt ki a kocsiból és orvosért kiáltott. Gyorsan bevitték a kórház belgyógyászati osztályába, de alig, hogy a kórház egyik orvosa hozzáfogott a beteg megvizsgálásához, az már kiszenvedett. Az orvos konstatálta, hogy a halál oka mérge-

zés volt. Valószínűnek látszik, hogy utközben a kocsi vette be a mérget a lelkész, mintán első öngyilkossági kísérlete nem sikerült, de az sincs kizárva, hogy mindjárt a szállóban megmérgezte magát s a mérge csak később mutatta hatását.

A rejtélyes öngyilkosságról értesítették a kőrösbányai csendőrséget, ahonnan még nem érkezett válasz s így nem lehet tudni, mi kergette a halálba az öreg papot.

Kozáklovon a harcoló sereggel.

— Éjjeli táborozás a hegyek közt. —

— A mármarosai hadiszintérre küldött tudósítónktól. —

Kőrösmező, október 19.
délelőtt 10 óra 30 perc.

Este. Korom sötétség, csak előttünk piroslik az ég alja: ég Kőrösmező, mondják. Később megtudjuk a valót: a visszavonuló oroszok menekülés közben felgyújtották az állomást s egy gyárépületet. Az oroszok ismét megfutottak, veszteségeik nagyok. Részünkről a heves ütközetben — amelynél még lövészárvok ássására sem került a sor — harminckilenc sebesült, hat halott.

Az alkony beálltával félbeszakad a harc. A vezérkar a generálissal bemegy az első nyomorult fakunyhóba, nekünk is gondoskodnunk kell egy tenyérnyi helyről, ahol lenyughatunk. Engem Sz. Lajos, az aradi huszárfőhadnagy meghívott, hogy a huszárok táborában töltsöm a tisztekkal az éjszakát s velem tartsanak kollégáink is.

A koromsötétben nagy nehezen megtaláljuk a Freilagert egy szérús kertben. A főhadnagy ép a parancsot adja ki, a „Feldvak”-okat állítja fel, aztán szénát terítenek ki a szabad ég alatt s leheveredünk vacsorázni. A hangulat a lehető legpompásabb, a vacsora lukuluszi. Hátzákjainkból sonka, szardínia, szalámi, vaj, sőt egy üveg bor is kerül elő. Egy jókedvű ulánushadnagy meg is jegyzi:

— Vaj? Ezt a szót valamikor régen hallottam nagyapámtól, de hogy néz ki, azt már elfelejtettem. Hanem ha ez így megy tovább, meghizva kerülünk vissza a háborúból.

Az est kezd mind hidegebb lenni, de tüzet gyújtani nem szabad: az ellenség közelben tartózkodik. Nyolc órakor a „század lámpát” is kigyújtják, pokoli sötétség, most aludni kellene. Fáradtság, törődöttség dacára is kerüli a szemem az álom. A tiszta csillagos eget nézem. A hideg türethetetlen. A hegyek közt, az erdőkben imbolygó fényforrások. Ott is, a Tisza tulsó partján is a mi csapataink állansk. Mélyen búsom magam a szemembe, össz. húzózkodom, hiába minden. Vágyódva gondolok vissza az istállóra, ahol a tegnapi éjszakát töltöttem: Valami döngés. Talán ágyú? Fekülek. Nem, csak a vőgyben az uton robognak a municions kocsik. Hideg. Csak tüzet lehetne gyújtani. Vagy fődél alatt lehetnek. Mellettem a tisztek édesdeden alszanak. Megnézem az órát. Fél tizenegy. Hát soha sem lesz vége ennek az éjszának!

Halgatom a szekerek zörgését. Csak reggel lenne már. A zsebemben néhány kezes darab van, azokat majszolom, hogy az idő teljék. Csak reggel lenne már. Miért nem hoztam magammal plédet? Különb, ha hoztam volna is, a tegnapi mars után az is a borkuti országúton heverne, mint annyi másik.

Egészen meggémberedek. Nem bírom már tovább, felkelek, járkálok, karjaimat lóbázom.

Egy óra. A szérüskerli kunyhó mögött tüzet gyújtanak. Egy perc alatt én is ott va-

gyok, készítik a huszárok, ulánusok két nagy üstben a reggelit: rizst szalonnával. A füst csipi a szememet, arcom egyik fele a tűz mellett sül, a másikat csipős szél égeti, de mindegy. Milyen jó itt, milyen jó így.

Lassankint felmelegszenek s jóizűket nevetek a huszárokkal együtt közhuszárré. Valentin Magyary tréfáin. A század csupa pompás, kemény székely fiuból áll, de ez a legkedvesebb, legeredetibb közöttük. Erről az emberről otthon egy külön cikket fogok írni.

Lassanként a tisztek is a tűz köré gyülekeznek. V. ulánus hadnagy, J., H. és K. huszárkadétk s hallgatjuk mind a huszárfiuk tréfáit. Konzerv feketét készítenek nekünk egy csajkával. Máskor hozzá sem szagolnánk, most melen isszuk.

— Mokka á lá ulán! — mondja az ulánus hadnagy tréfálkozva — undorító de forró!

Négy óra. „Nyergelni!” — hangzik a vezényszó s most már marschberait várjuk a parancsot. Közben megtudjuk az eseményt: éjjel egy zászlóaljunk harc nélkül bevonult Kőrösmezőre. A kozákok felégették az országút hidját, de pionirjeink már is elkészültek a Notbrückével.

Athallan köd fedi az egész vidéket. Amíg ez el nem oszlik, nem operálunk. Az örtüz körül tüdőgélünk s a legpompásabb ételt eszük: szalonnát piritva komisz kenyérről. A mozioperatőr is előkerül s kész a felvétel a kőrösmezői szabad táborról.

Tíz óra felé eloszlik a köd. Indulunk. Fanyerges kozáklovamon baktatok a huszárok mellett a harovonl felé. A nap ismét forrón, áldott melegen süt. A messzi távolból ágyudörgés hallatszik...

12 óra 40 perc.

Megérkeztünk Kőrösmezőre, ahonnan az oroszok a zsidók előadásá szerint tegnap este hat órakor takarodtak ki. Mutatják az állomás előtti dombot, ahonnan tegnap az oroszok bombázták swydocezi állásainkat. Az állomásépület teljesen leégett, ugyszintán a gyár. Ma pihenés, holnap kezdődik újból a tánc. Az oroszok a Tatár-pozson, a jablonicai hágóban vannak, egészen a határon, ahol állásaikat megerősítették. Mire ez a levelem megérkezik, — remélem: már kiverjük onnan is őket. (Az Aradi Közlöny mai számában már közölte is tudósítónk távirati jelentését az oroszok teljes kiveréséről. A távirat természetesen megelőzte a levélben jött tudósítást, amely Kőrösmezőtől küldöncel, Mármaroszigetről lassu postavonattal, Szolnokról a rendes vonattal, csaknem 48 óra alatt ér Aradra. A szerk.) Csapataink olyan lendülettel mennek előre, hogy aligha állhat sokáig ellent az orosz.

Zádor Jenő.

Menekül

Dünkirchen lakossága

(Rettgő város. — A németek előnyomulása.)

Távirati tudósítás.

Berlin, október 22.

Azok között a városok között, amelyeknek nevét a háborús hírek kapják szárnyra, terjesztik és tessék ismertté az egész világon, most Dünkirchenen van a sor. A francia tengerparti várost, amely a Belgiumból áradó német haderők Calais felé vivő útjába esik, nagy készséggel akarják védelmezni a franciák, belgák és főleg az angolok, mert tudják, hogy Dünkirchen után már szabad az út Calaisba és onnan tovább a csatornán át Angliába.

Rotterdami jelentés szerint a német sereg több utvonalon közeledik Dünkirchen felé. Dünkirchentől délre egy belga sereg áll, Antwerpen védőseregének francia földre menekült része, de ennek a belga seregnek nincs semmi összeköttetése a szövetségesek egyesült főserégével, azonfelül mikor Antwerpenből Ostendén át Boulogne felé menekült, egész trébjét és municióját elvesztette.

Dünkirchentől délre a Boulogne környékén erős francia csapatok állnak. A polgári lakosság, mely Pas de Calais kerületnek helységeiben él, retteg a német betöréstől. A prefektus ugyan kihirdette, hogy nincs veszedelem, de azért Dünkirchentől észrevel menekül a polgárság Boulogne és La Havre felé, sőt egyenesen Párisba. Boulogneból és La Havreből hajón, Londonba akarnak menekülni a kötségszesettek. Dünkirchenben a munkanélküliek tüntetést rendeztek és a hatóságoktól kenyeret követeltek.

A rettegésben élő város külső képe nem valami megragadó. Ha a sivar pálvaudvariót a kárpitellen, elhanyagolt, nagy indházirre lép az érkező, épen nincs elragadtatva Dünkirchen szépségétől. Mernél jobban kitárol azonban a város szíve, annál inkább észrevehető, hogy Dünkirchen eleven, mozgalmas életet él, forgalmas város. Tökéletes flandriai város. A francia és belga flandriákat csak a postakai határ választja el, a lakosság azonban nyelvében, szokásaiban, életmódjában tökéletesen egyforma. Flandriai beszéd hangzik itt is az utcákon, flandriai ruhák tannak fel és az idők során megbarnult dünkircheni fehér togaházak is a flandriai építkezésmódra vallanak. A város legjelentősebb élete a Place de République és a Place Jean Bart között látható. A dünkircheni származású tengeri hős szobraval ókos tér, amelyek díszre a flandriai stílusban épült, hatvan méter magas Belfried. A Belfried régi harangjátéka egyik nevezetessége Dünkirchennek. A Belfrieddel szemben szent Illés klasszikus, gótstílusú temploma emelkedik. Erre felé már erősen észrevehető Dünkirchen főterének, a kikötőnek közelsége.

A régi, azaz belső kikötő, amelyet a tenger felé az öböl folytat. Szűkösödő vonal árulja el azt a helyet, ahol már a nyit tenger kezdődik. Kedvező természeti feltételek tették lehetővé, hogy Dünkirchen hatalmas és jelentős kikötővárossá fejlődött. Oblét a calaisi csatorna partjának hosszan elnyúló homokzátongyai védelmezik és tessék biztos menedékké. Az a folyó deltájának óriási munkával végzett szabályozása pedig Dünkirchent úgy francia, mint belga föld felé kitérő vízi úthoz juttatta. Dünkirchen kikötőjében vannak elszállításra északi Franciaország szene, Flandria és Artvis termékei, Lille, Roubaix, Tourcoing ipari gyártermékei. Svájcra és Németországhoz közelebb eső fekvésével szinte Antwerpen versenytársává lett a flandriai kikötőváros. A franciákban meg is volt a törekvés, hogy Dünkirchent az antwerpeni felől kikötővé fejlesszék. Ez a cél vezette őket, amikor a helvenes háború után a szűknek bizonyult belső kikötő mellett hatalmas újabb kikötőt építettek, amelynek óriási munkája csak 1896-ban fejeződött be.

A tengerbe messze előnyomuló dünkircheni világítótoronyból pompás képet nyújt a város. A régi flandriai városrész szürke háttérrel odalapulnak a körülövező városfal gyűrűjéhez. Nagyvezér ember lakik itt a falakon belül levő óvárosban, míg az újabban épült városrészekben, Malou-Bains-ben és Rosendaall villanegyedekben, továbbá a munkástelepeken további harmincezer ember él.

Olyan jelentős helyen fekvő városért, mint Dünkirchen, természetesen minden időben folytak harcok és nem a most Dünkirchen felé vonuló németek az elsők, akik hódító fegyverrel jutottak a kikötőváros birtokába. Angolok, franciák, spanyolok harcoltak már érte sokat és csak 1662-től került tartósan francia kézre, amikor is XIV. Lajos négy millió livre-ért megvette Flandria legnagyobb kikötővárosát az angoloktól.

Bokszeg nem invitálja a szerb királyt.

(A krasznai postamester levele.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 22.

A Karagyorgyevicsek száműzetésük alatt Magyarországon találtak egyideig menedékhelyet és a jelenlegi szerb király atyja annak idején az aradmegyei Bokszegezen vásárolt birtokot és ugyanott postamester is lett. I. Péter szerb király itt töltötte gyermekéveit.

Kövesdy Lajos krasznai postamester, akinek atyja mint postamester kollegája és barátja volt a szerb király atyjának s ő is a szerb királlyal együtt töltötte gyermekéveit, érdekes levelet küldött egy bolgár kertésszel Péter királynak. A bolgár kertész hazautazott Bulgáriába és ott adta fel a szerb király címére címzett következő sorokat:

„Felsőleges uram! Amikor az ön édesatyja Bokszegezen magyar, illetve császári postamester volt, kollegája volt az én néhai édesatyámnak, az én hivatali elődömnök. Mint postamester gyermeke, ön is a csomagok közt játszadozott, én is. Ön Bokszegezen, én Krasznán. Ön igen sokat tanult, tudom az öreg Abonyi bácsitól, aki rovacsolni járt az ön édesatyjához, még az abszolutizmus ideje alatt.

Az a jó magyar uriember, kit ön mint gyermek mindig ezzel fogadott: „Mit hozott nekem édes Abonyi bácsi?” Bizonyára megtanította önt is erre a magyart közmondásra: Aki másnak vermet ás, maga esik bele. Ön, sajnos, nem követte ezt a közmondást. Lásza Felsőged, bír a magyar hazát, amely önnek és családjának kenyeret adott, a mikor mindenünnel kiűzték és nem volt kenyerük sehohsem, megtagadta ön, gaz tanácsadóitól és gyilkos bandába való gaz tisztjeitől merített impressziók hatása alatt hűtlen lett hozzá s most ősz fejjel, megtört testtel tapasztalja, hogy az a magyar közmondás valóra válik önnel szemben s belefut abba a verembe, a melyet ön saját volt hazájának ásott. Csak arra figyelmeztetem Felsőgedet, hogy ha majd megint kiűzik szétvált országából s nem lesz se hazája, sem kenyerre, nehogy meggyeszer Bokszegezen meneküljön, nehogy megint ezzel a földdel akarja eltartatni magát, amely már önt egyszer eltartotta, mert ez a föld, amelyet ön gyermekévein át szeretett, de meg nem becsült vén fejjel, ki fogja önt vetni még a haló porában is.

Krasznai, 1914. okt. 19-én.

Kövesdy Lajos,
m. kir. postamester.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Színházi műsor:

Péntek: Vörös ördögök és kabaré.

Szombat: Vörös ördögök és kabaré.

* Vörös ördögök. Annyi régi népszinmű, annyi rossz új alkalmi darab és annyi vigasztalanul fires nézőtér után, ma végre melegebb, hangulatosabb estéje volt az aradi színháznak. A páholyokba és a földszintre is jutott szépen közönség, amit az igyekvő és ezidén igazán magának játszó társulat meg is érdemelt. A közönség — nem lehet eléggé ismételni — szórakozni akar a színházban és ha bombasztok, elavult darabok helyett jó éneket, táncot, hallhat, láthat, egy kis vidámságot kap: szívesen megy színházba. A Vörös ördögök sikerét is ez hozta: a harmadik kép hangversenye, ahol K. Kápolnay Julikát, Rontay Boriskát, Fülöp Irmát, Borosnyai Katót, Dióssy Nusit, Kiss Mariskát, Kiss Miklóst és Járay dalokért, táncokért, szavaltatért sokat tapsolták, de különösen nagy sikere volt Rontay Boriskának, aki cigányzene kísérettel pompás és hangulatos katonanótákat énekelt. Forró, régen nem hallott taps köszöntötte a szép hangú énekesnőt, aki már nem is győzte az éneklést.

* Az édes angyal. Az aréna porondján. (Két nagy sláger az Urániában.) A színház ma ismét világvárosi műsorral kedveskedik közönségének. Két kiváló slágert mutat be egyszerre. Az egyik egy szellemes vígjáték, mely a világ összes színpadain óriási sikert aratott és a filmen épen olyan szeretettel fogadta a közönség. Az édes angyal, Colette, egy bájos, vidám és huncut leányka, kit férjhez akarnak kényszeríteni egy olyanhoz, kit nem szeret. Megszökik otthonról, festőnő lesz és bájoságával, szépségével mindenkit magába bolondít, míg végül az ő szíve is lángra lobban. A kiváló vígjátékot a legkiválóbb mozikomikusok adják elő, ami már önmagában is a sikert jelenti. — A másik kép egy gyönyörű olasz dráma. Anda lúzia kék ége alatt játszódik le a megindító, megható cselekmény.

* Németország, nagy szövetségesünk. (Vészi Margit az Apollóban.) Hatalmas szövetségesünknek, Németországnak hű tükrét adja Vészi Margit az aktuális témájú Uránia-darabjában, melynek színes és élvezetes szövegét igen érdekes mozgófényképek illusztrálják. A kazysikerű darab aradi premierje, mint említettük, szombaton lesz az Apollóban. Három előadáson, fél hatkor, hétkor és kilenckor kerül bemutatásra a lebilincselő darab. Jegyek előre vásárolhatók. Minden előadásra külön jegyet ad ki a pénziár. 3

* Izgalmas detektívdráma az Apollóban. Fel a kézzel! cím alatt rendkívül idegizgató detektívdrámát mutatott be az Apolló-színház mai új műsorának keretében. Egyetlen ismétlést nem látunk ebben a detektívdrámában, csupa eredeti ötleten, meglepő fordulatokon s bámulatbaejtő trükkökön épül fel a szenzációs történet, melynek a feldolgozása is művésziessé szép. A grandiózus detektívkép még pénteken marad műsoron. 3

* A „világháború képes krónikája” Kerpelnél. Ára füzetenként 24 fillér. 411

* Háborús aktualitások estéje hétfőtől az Urániában. 5

* Felhívjuk a közönség figyelmét Kerpel Izsó 100.000 kötetes költőnkönyvtárára.

Az ARADI KÖZLÖNY telefonszámait

Szerkesztőség (éjjel-nappal)	— 357
Szerkesztőség (csak éjjel használható mellékállomás)	— — — — — 151
Kiadóhivatal és hirdetés osztály	— — 151
Nyomda	— — — — — 151

Csernovic utolsó vasárnapja az orosz uralom alatt.

— Két napig Bukovina „orosz fővárosában.“ — Egy Aradra visszatért úr második elbeszélése. — Mikor még nem tudtak az ellenség kiűzéséről. — A hercegérsek vallása: az isten vallása.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 22.

Ma este felkendezve állított be egy előkelő aradi orvos az Aradi Közlöny szerkesztőségébe:

— Igaz uraim, hogy csapataink bevonultak Csernovicba?

— Igaz — feleltük örömmel és büszkeséggel.

— A nagy véletlen utjai csakugyan kiszámíthatatlanok — mondotta az orvos. Ma érkezett meg újból Aradra rokonom, aki október hó 10-ikén az önk lapjában rendkívül érdekes dolgokat mondott el az oroszoktól megszállt Bukovináról, ahová csak nagy nehézségek árán tudott bejutni. Szombatot és vasárnapot Csernovicban töltötte és csak néhány órával az oroszok futása előtt távozott ő is onnan.

— Vizontlátásra mondották neki az orosz katonák. Képzeltetik az urak, hogy milyen szenzáció erejével hatott ránk, mikor arról hallottunk, hogy az oroszokat nem láthatja a rokonunk viszont, mert futnak. Tehát visszamehet Csernovicba.

A jó hír fejében az orvos rokona a következő rendkívül érdekes eseményeket mondotta el az Aradi Közlöny munkatársának:

— Október 10-ikén elmondottam az Aradi Közlönynek, hogy a borgói szoroson át Bukovinába mentem. Akkor azonban csak Bukovina déli részéig tudtam előre jutni. Ezuttal nem a borgói szoroson, hanem Bukaresten át igyekeztem célomat elérni. Ajánlások birtokában e hó 10-én elutaztam Bukarestből a bukovinai határra. Tíz órai utazás után az utolsó vasuti állomásra, Dorohoiába érkeztem. Onnan szakadó esőben hat órát kocsin a határra, Mamornica vámállomáshoz értem.

A bukovinai vámsorompónál már feltűnik az őrizetlen osztrák határ sárga-fekete sorompója. Elhaladunk a kis osztrák vámház előtt, a melynek most nincs lakója. Itt hallom másoktól, hogy előttem néhány órával itt járt a csernovici orosz kormányzó pomocnikja (segédje), Ivan Ivanoff ur, akit valamikor itten Gerovszky Sándornak hívtak, bejárta a határt és intézkedett, hogy az osztrák vámházikóba orosz vámhivatalnokok költözködjének. Az egyikbe egy orosz hivatalnok már be is költözött, de remélhetőleg már nem soká fog ott maradni.

— A magammal hozott ajánlásoknak köszönhettem, hogy a román vámhatóság Mamornicában a legnagyobb előzékenységgel fogadott és a rendőrbiztos nemcsak a Csernovicba való utazáshoz szükséges okmányokat állította ki nyomban részemre, hanem arra is a legnagyobb örömmel vállalkozott, hogy személyesen elkísér Csernovicba. Ez meg is történt. Átléptük a román határt. Jobbról a Pruth esztős vize tündökölt, balról feltűnik Bojan, a csodarabbi székhelye, a mely a legutóbbi idők borsalmaitól oly sokat szenvedett és a mely ma orosz kezektől lerombolva, ormóttan háztömegnek látszik.

— E pusztítás nyomai utunk további folyamán egy pillanatra sem hagynak el bennünket. Rombolás maradványai fogadnak bennünket mindenütt. Leégett és kifosztott majo-

rok tízesen állanak. A föld nincs felszántva, a burgonya ott rothad a földben, a répát még nem szedték ki, minden pusztul, rothad, és nincs senki, a ki gondoskodnék a termés betakarításáról. Csak a tisztán rutén helyeken nem történt pusztítás. De minden, a mi a németeké, románoké, lengyeleké és zsidóké volt, a legbarbárabb módon el van pusztítva.

— Másfél óráig tartott utunk, míg elértük Csernovic határait. Itt megváltozott a kép. A kis házikókban, a külvárosi kunyhókban az igazhitűek, a pravoszlávok laknak. Minden ablakban szentkép, vagy a cár arcképe. Védőpaizsul a pusztítani szándékozó oroszok ellen. És az orosz tisztai ezeket a képeket. Nem bántja a házat és a lakóját, ha ilyen szentképeket talál. Megláttam a nagy és most épült tűzérési kaszárnyát, amelybe csapataink még be sem költöztek, de amelyet az oroszok sem használtak, mert félték, hogy alá van aknázva.

— Az első orosz őrs a főuton állott. A román rendőrbiztos jelenléte megkönnyítette utamat. Felmutattuk az irásokat és minden akadály nélkül mehettünk tovább. Benn voltunk Csernovicban, ahol oly sok esztendő éltem át és a hova kerestem, foglalkozásom köt és vitt vissza. Vasárnap volt. Máskor tolonganak a járdákon. Élénk, talán túlélénk a forgalom és ünnepi a hangulat. Most azonban egyetlen egy embert sem láttam az utcán. Kihalt minden utca. Nem is osoda. Két embernek együtt nem volt szabad járni az utcán. A szigorú megtorlástól való félelem lakásaikban tartotta vissza az embereket. Egy negyedóra alatt csak két embert láttam. Igazán kihalt városban voltam.

— Nem volt szabad hangosan beszélni a az emberek csak akkor jöttek az utcára, ha ez egyenesen elkerülhetetlen. Siralom, amit ott láttam az ember. Bementem a kávéházakba. Alig volt két-három ember belül. Néhány ismerős, odarohantak hozzám, híreket kértek, mi van a külvilágban, hol állanak seregünk, mi van a harctéren, mi történik, minden pillanatban száz és száz kérdés, mindenki egyszerre akarta hallani a választ. De egy szót sem mertem szólni; barátaim Bukarestben és Csernovicban a lelkesre kötötték, hogy semmit se beszéljek, kémeik vesznek körül.

— Szerettem volna néhány biztató szót mondani, szerettem volna közölni velük, hogy verik az orosz, hogy közeleg a szabadulás reménye, de az igazat még nem szabad megmondani. Lapok nincsek és hat hónapi börtönre ítélik azt, a ki becsempészett újságot mer olvasni. Négyszemközt bizalmasan azonban elmondtam néhány barátomnak az örömhíreket és egyik barát tovább adta a másiknak. Titokban felcsillant a szemekben a reménykedés sugara, de aztán mindenki egykedvű lett, nehogy elárulja magát és kellemetlenségei legyenek.

— Este nyolc órakor nem volt szabad senkinek az utcán tartózkodnia. Régi meghitt lakásomba mentem, a melynek ablakait kitártam, hogy mindenki lássa mit művelek. Így kívánta a parancs és így tett mindenki. Korán lefeküdtem, de csakhamar felriadtam, mert a t-

zelben nagy zaj támadt, egyik német ember lakását fosztogatták. Azt mondták, hogy ez minden éjjel megtörténik. Itt vagy ott kihordták egy-egy lakás butorait és vitték a közel lévő határra, hogy ott valamilyen orosz lakást díszítsenek vele.

— A ruhaféléket elcipelték, olesó pénzen eladták, vagy pedig darabokra tépték. Az orosz katonák az utcákon egy koronáért kínálták a kifosztott lakásokból elhurcolt ruhákat és öt-tíz koronájával kínáltak nagyon szép férfi vagy női bundákat. Itt is nagyon gyakran alkalmazták azt a fogást, hogy a járóképekbe megkérdik, hány óra van és mikor az illető kivesszi az óráját, szó nélkül elszedik és ha az illető panaszkodni mer, még alaposan helyben is hagyják. Ezt ugyan tiltja a kormányzat, de azért mégis minden katona megteszi. Csak ruténeket és románokat kimélnék.

— Az orvosok lelkiismeretesen végezték dolgukat. De a Vöröskereszt jelvényét nem viselhették. Az oroszok megtiltották. Gyógyítaniok kötelesség, de a gonfi konvenció előnyeit nem élvezhették. Kerestem egyes ismerőseimet. Nincsenek Csernovicban. Mint tiszok és hadifoglyok Oroszországba kerültek. Egy előkelő csernovici polgár és tartományi képviselő, Flondor Niko báró, a csillagkeresztes Ferenc József-rend lovagja, mint önkéntes egészségügyi ápoló jelentkezett szolgálatra, azonban az oroszok a Vöröskereszt-jelvény dacára le tartóztatták és Oroszországba szállították.

— Azt beszéltek, hogy a sok tuszt azért vitték magukkal, hogy a Gerovszkyak Tirolban internált hozzátartozói, Gerovszky anyja és testvére, ellenében annak idején kicserélhetők legyenek. Ivan Ivanoff, a volt Gerovszky, hír szerint előkelő embereket azzal az utasítással küldött Bécsbe, hogy anyja és nővére kicseréléséről tárgyaljanak az osztrák kormánnyal. Most már értesültem arról, hogy Gerovszky küldöttével Bécsben szóba sem álltak.

— A legnagyobb dicséret hangján beszéltek Repta Vladimir hercegérsekéről, a görögkeleti egyház bukovinai fejedelméről, a szent aggastyánról, aki elég bátor volt, hogy a hatalmas orosz kormányzóval szemben is telemelje szavát. Mikor az orosz katonákat plakátokon felhívták, hogy pogromot rendezzenek a zsidók között, a hercegérsek palotájába hívatta őket, nehogy egynek is bántódása essék. Azt is megengedte, hogy templomi szentségeiket az érseki palotába hozzák. És amikor a kormányzó e miatt felelősségre vonta és megkérdezte, hogy tulajdonképen milyen vallásu, a hercegérsek azt felelte, hogy Isten vallását követi, Istennek szolgálja, aki előtt minden ember egyforma és aki egyformán oszt mindenkinek igazságot és büntetést. Hiába volt a kormányzó minden fenyegetése, a hercegérsek mindenkinek vallás- és nemzetiségre való tekintet nélkül menedéket adott, aki oltalmat keresett nála.

— Mikor az augustowi álgűzelem híre Csernovicba jött, a kormányzó elrendelte, hogy a hercegérsek az orosz fegyverek dicsőségére ünnepi misét celebráljon. A hercegérsek azonban ezt a kérést elutasította.

— Császáromnak hűséget esküdtem és eskümet meg fogom tartani! — ezt üzenté a kormányzónak és a görögkeleti templomban nem volt mise.

— Két napig voltam Csernovicban. Elvégeztem üzleti dolgaimat és aztán tizenhármas csernovici ismerősömmel elhagytuk a várost. Jól beazélek oroszul, nálam voltak az ajánlások, nem volt tehát semmi nehézség és akadálytalanul átengedtek az orosz előőrskön. Az orosz katonák kezét nyújtottak, nyilván oroszoknak néztek és „Do swedania” (Viszontlátásra!) kiáltással elbussuzták tőlem. Én viszonztam a kézzorítást és titokban hozzáfűztem a magam óhaját, vajha sohase látnám őket többé viszont Csernovicban.

A temesi kormányzás cenzora.

(Látogatás a katonai cenzura-hivatalban.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Temesvár, október elején.

Mielőtt megkezdtem volna utamat a Délvidéki harcok színhelyén, kiszálltam Temesváron és felkerestem a temesvári kormányzás cenzorát, Heim Jenő kapitányt, hogy utbaigazításokat kérjek: mit szabad és hogyan szabad megírnom azokból, amelyeket odalent látok és megfigyelek.

A közönség valószínűleg nem tudja, hogy mi is az a cenzura és hogyan gyakorolják azt? Néha-napján láthat a publikum a bécsi, vagy a budapesti lapok hasábjain valami rejtélyes tres fehérséget, amely ott tátong a fekete betűtenger közepén. Ez a különös fehér sáv: — az előzetes cenzura ujjának nyoma. Előzetes cenzura alatt vannak az ausztriai lapok, a budapesti napilapok és Magyarország ama vidékének ujságjai, ahol szerbek és rutének nagy számmal laknak. Így kerültek előzetes cenzura alá a temesi kormánybiztosság területén megjelenő temesi és krassószörénymegyei lapok. Az előzetes cenzura abban áll, hogy mielőtt az ujság kéziratait a nyomdába küldenék, átadják a cenzornak. Ha aztán 5 valami kifogásolni valót talál, azt kihuzza a kéziratból. Az is megtörténik, hogy a cenzor nem kívánja a kézirat bemutatását, hanem csak az ugynevezett „kefelevonat” elküldésével is megelégszik. „Kefelevonat” alatt az ólom szedés korrekturái értendők nyomdai nyelven.)

A temesvári kormányzás cenzora, Heim Jenő kapitány, nem a kaszárnyában végzi a hozzá és felelősségteljes munkáját, hanem a temesvári királyi ügyészség épületében. Nem minden ironia nélkül való rendelkezése a nagy Véletlennek, hogy a cenzor az esküdték tanácskozó termében ütötte föl szállását. Abban a teremben, ahol az alkotmányosság épületének egyik pillére áll... A szoba majdnem ugyanolyan, mint akkor volt, amikor a polgárok vitatkoztak benne valami gyűjtogatás vagy rablógylókosság fölött. A szavazó urna is ott áll a szekrény tetején s rajta a fölírás: igen—nem. Csak annyi a változás, hogy a falakat ironia nagy térképek borítják, az asztalon pedig kézírások, kefelevonatok halma áll, magyar, német vegyesen. Följük hajol a cenzor mosolygó arccal és villogó hegyű piros plajbászszal.

— Itt vagyok én ugyszólván egész nap — mondja a cenzor és a hangjában nyoma sincs a szigorúságnak. — Reggel 7 órakor kezdem a munkát, délben elmegyek ebédelni, de már félkettőkor újból itt vagyok és egészen este 6 óráig dolgozom. Tizenegy lapot kell cenzurálnom; a kisebb vidéki ujságokat, a hetilapocskákat helyi jogászok ellenőrzik és aztán beküldik nekem a jelentéseiket. A lapok ellen igazán nincs kifogás, s ha van is néha valami hiba, az inkább véletlen tévedés, „elírás”

eredménye. Csak egy esetben volt szükség arra, hogy egyik lap ellen fellépjünk. A munkám megkönnyíti az a körülmény, hogy a temesvári lapok — egy kivételével — délután jelennek meg, ugynevezett esti lapok. Az egyik ujság reggel jelenik meg, de az is kinyomja a példányait már a kora esti órákban, úgy, hogy én nyugodtan alhatom éjjel.

Kíváncsi voltam, miért éppen Heim százados biztáka meg a cenzoraggal? Talán foglalkozott valamikor szurnaliztikával, vagy szépírodalmilag működött?

— Nem voltam se ujságíró, se belletristikával nem foglalkoztam a nyilvánosság számára. Csak a fiókomnak írogattam, a hiúság soha se bántott s talán sohase fogom kiadni írásaimat. De most nem írok, hanem olvasok, folyton olvasok.

S ezzel belemélyedtem egy közlemény kéziratának tanulmányozásába, amelyet a Temesvári Hírlap szerkesztője hozott neki. A cenzor ajka mosolyra húzódik, majd pedig hangosan felkacag. Tetszik neki az írás. Amit olvas, az Kóro Pál humoros verse, s a címe ez: *A mi cenzorunk.*

Királyunk névnapja — Antwerpen előtt.

(Egy motoros tiszt levele aradi rokonaihoz.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 22.

Egy tüzértiszt, aki a világhírű osztrák-magyar motoros batteriával, a világháború egyik legnagyobb szenzációjával, részt vett Antwerpen ostromában, egy aradi, igen előkelő állású államtisztviselőhöz, akihez rokoni kötelek is fűzi, a következő rendkívül érdekes levelet intézte:

— Vasárnap délelőtt, október negyedikén, a király névenapjának tiszteletére fényes ünnepséget rendeztünk Antwerpennél. Bizonyára tudjátok már, hogy a batteriánk, amelyhez én vagyok beosztva, miután Givetsnél elvégezte a dolgát, Antwerpen ostromához kommandírozta az ostromra. Egy másik része a motoroknak másutt van, de erről nem szabad írnom. A német 42-esekkel együtt mi kezdtük meg szeptember 28-án a külső erődök ostromát és egymásután némitottuk el az ellenség ágyúit. A katonáim, különösen egy Ahra nevű vorosmester rendkívül jókedvűek voltak. Ez a fiók minden lövegre írt valami humoros megjegyzést. Minél jobban szóltak az ellenség ágyúi, annál komikusabb volt a megjegyzés. Régi katona babona, hogy a felírásoknak változatosoknak kell lenniük, mert ha ismétlődnek ugyanazok, akkor a golyó is mindig ugyanarra a helyre üt be.

— Október negyedikén, vasárnap is lévén, új állásokba is mentünk, igen ünnepélyes hangulatban voltunk. Epen a király névenapján változtattunk pozícióit, hogy *Konigshokt* erődöt ledöntsük. Az erőd neve magyarul = *királysziklaja*. Szép kis sziklának bizonyult. Szegény belga király jóra bízta a hatalmát. A zatonak lombfűzörrel díszítették fel a motorokat és a sapkájuk mellé virágot tűztek. A Löwenből Machelebe vezető út mellett van egy kis falu *Thildono* a neve. Itt a vadászkastélyban ütötte fel az ostromló sereg főparancsnoksága főhadiszállását. A kastélyt is feldíszítettük erre a napra, mert ünnepi ebéd volt, amelyre a motoros batteria tisztikara meghívta *Bezeler* tábornok főparancsnokot, aki Antwerpen ostromát vezette. No ezt az öreg urat kellene látnatok: Ugy hívjuk, hogy *Hindenburg II.* Az ebédet egy tüzérünk főzte, aki civilben szakács egy vasúti étkezőkocsiban. Bécsi konyha szerint főzött, de nagyszerű volt. Itt a menü: marhabús leves, marha hús főzelékkel, disznó sült és természetesen *kaizerschmarn*, fekete-kávé. Az asztal közepén állott az egyetlen

üveg pezsgő, a mely tudja isten honnan került elő. Aligha hinném, hogy a kastély gazdája jószántából ajándékozta volna. Meghívottuk az ebédre, de a vén belga udvariasan kitért. Betegget jelentett. Délben tisztjeink társaságában megérkezett *Bezeler* tábornok. A csatáról jött. Epen az nap reggel volt roham. A német gyalogság rohammal bevett egy kis várost *Lierret*. A dolog délre bevégeződött és az excellenciás ur, porosan, piszkosan fél kettőkor ott hagyta az elfoglalt várost, autóra ült és jött hozzánk. Az állásunk fogadta őt a mi parancsnokunk és a tisztekkal együtt bevonultunk a kastélyba.

— A harmadik fogásnál *Langer* ezredesünk felköszöntőt mondott ő Felsőgára. Rendkívül velősen beszélt és minden szavából sugárzott uralkodónk iránt érzett szeretet. Ugy álltunk az ősz generális körül, mi osztrák-magyar tisztek, mint a gyertyák az oltáron. Tisztelettel néztünk rá, aki nagyon megvolt hatva ezredesünk szavától. Látszott okos szemem, hogy gondolatai most messze-messze valahol Bécsben járnak egy öreg embernél, akinek szent személye minden népek tiszteletét vivta ki. Ezt a pillanatot soha sem fogom elfelejteni.

— Egy fiatal hadnagyunk a poros zongora mellé ült és mikor elhagzott ezredesünk beosztása után a háromszoros hoch, rázendített a *Gotterhaltéra*. És épen abban a pillanatban, a mikor ahhoz a sorhoz ért, hogy *Ossinek* koronáját stb. motoros ágyúink a „*Kaisersalutot*” adták meg. Ezuttal azonban nem vaktöltéssel, hanem a 305 centiméteres gránát *Konigshokt* páncéltornyába vitte el az üdvözlötünket. Azok, akik alatta voltak, nem felejtik el, amíg élnek, a mi királyunk névenapját. Ünnepléses pillanatok voltak ezek. A lövegek 101-ig szóltak és a belga erőd estig elesett. Ujabb hurrák és a batteriák énekeltek hozzá a himnust. Másnap *Kessel* erődöt romboltuk le, amit azért írok meg, mert érdekes, hogy amikor a háború kitört, akkor kezdték építeni. Antwerpen ostromáért mindnyájan kaptunk kitüntetések.

VÁROS ÉS MEGYE

Folytatólagos sorrendje az Arad szabad királyi város törvényhatósági bizottsága által 1914. évi október hó 28-án délután 4 órakor tartandó rendes havi közgyűlésben tárgyalás alá kerülő ügydaraboknak. 29. Az iparostanone iskola felügyelő bizottsága bemutatja az 1913—14. iskolai évről szóló jelentését. 30. Budapest székesfőváros törvényhatóságának megkeresése vitélő *Rákóczy Ferenc* fejedelem emlékének megőrkítő szobor költségeihez való hozzájárulás tárgyában. 31. Budapest székesfővárosának közönsége *Martinovics Ignác* és vértanu társainak földmaradványai fölő emelendő emlékmű létesítéséhez anyagi támogatást kér. 32. Az aradvárosi iparostanone iskola felügyelő bizottsága bemutatja az 1914—15-ik évre szóló költségelőirányzatát. 33. Budapest székesfőváros közönségének *Korányi Frigyes* báró emlékének megőrkítendő szobor költségeihez anyagi támogatást kér. 34. Az Arad—gáji állami elemi iskola tanítótestülete a használatra átengedett kert kerítése költségeinek elengedését kéri. 35. A magyar királyi belügyminiszter urnak elutasító döntése *Steinitzer Pál* dr. aradi ügyvédnek az Aradi tornaegyesület anyagi támogatása tárgyában hozott közgyűlési határozat ellen benyújtott felelőzésre vonatkozólag. 36. A magyar királyi vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak intézvénye az aradi ág. ev. egyházközösségnek nyújtandó államsegély tárgyában. 37. A tanács előterjesztése öv. *Proisinger Béla* né községi elemi iskola kézimunka tanítónő fizetésének megállapítása tárgyában. 38. Az aradvárosi kereskedőtanonc iskola felügyelőbizottsága bemutatja az 1914—15. iskola évre vonatkozó költségelőirányzatát. 39. A tiszti ügyészség bemutatja *Ceiler István* és *Glück Józseffel* a színházi reklámüggyönyök bérbevétele tárgyában megkötött szerződést. 40. A tiszti ügyészség bemutatja az Aradi ipar és népbank igazgatóságával a női felső kereskedelmi iskola céljaira bérbe vett helyiségek tárgyában megkötött szerződést. 41. Komárom vármegye törvényhatósága a Komáromban felállítandó *Jókai* szobor költségeihez anyagi támogatást kér.

Elkeseredett harcok a francia balszárnyon.

— Súlyos francia veszteségekkel visszavert támadások. — Anglia retteg Németországtól. — Emden cirkáló újabb sikerei. —

— Hivatalos távirati tudósítás. —

Berlin, október 22.

Morath őrnagy, a Berliner Tageblatt katonai munkatársa a franciaországi harcok helyzeiről és az ott várható eseményekről ezeket írja:

— Hetek óta várja a világ a harctérről a döntés hírére, amely mindeddig nem érkezett meg. Valószínűleg úgy fog besurranni a hír, mint az éjszakában járó tolvaj, minden előzetes bejelentés nélkül. Egyáltalán nem lehetetlen, hogy a Visztulánál álló harcokban hamarabb lesz döntés, mint nyugaton, Svájtól a tengerig húzódó harctéren. A két harctéren küzdő óriási seregek között számbeli különbség nem sok van, amennyiben az erről szóló külföldi jelentéseknek hitelt lehet adni, most a mi részünkről a német és osztrák-magyar szövetséges erők hadirendjét titokban tartják. Nagy jelentősége van a csapatok csoportosításánál a szállítási eszközöknek is, amelyeknek segítségével az ellenfél számkeli fölényét rövid idő alatt ellensúlyozni lehet. Mindent egybevetve: a hivatalos jelentések, tábori levelek, sebesültek elfogulatlan előadásai megerősítik azt a felfévést, hogy nyugati ellenségünkben hatalmas küzdőképesség és harci szellem lobog, amit az orosz csapatoknál, amelyeket ismételtén megvertünk, nem lehet tapasztalni.

A belga hadsereget hosszú idő óta tudatosan arra nevelték, hogy a „barbár” német ellenséget végsőkig megfeszített ellentállással kell fogadnia. És most, egy hónapja tartó hadjárat után a kis belga hadsereg, amely kiképzés és emberanyag tekintetében nem mérhető össze a német katonasággal, még mindig nincs teljesen legyőzve. Nagybritánia zsoldoskatonái, akik igazán kétértékű harci kiképzésben részesültek, sok helyen figyelemreméltó makacssággal szállanak harcba. A francia katonák pedig a hat hét óta tartó óriási küzdelemnek minden fáradságát, kimerülését és veszteségét épügszenvedték át, mint a mi vasból való hadseregünk. Kétségtelen, hogy a franciák fegyverei jók és jól kezelik is fegyverüket. Azonkívül számításba kell venni a különféle segélycsapatokat is, amelyek végre még sem tekinthetők tisztán ágyutölteléknek. Ezekből egyik új hadosztály a másik után bukkan föl és ugylátszik, hogy ellenségeink sorozata még nem végződött be.

És mégis az elkövetkező döntés csak kedvező lehet ránk. Ha azonban eljön a döntés, az a kontinensen — a nyugati harcteret illetőleg — csak továbbterjesztője lesz a harci lángnak. Ameddig egyetértés van a velünk harcban álló nemzetek közt, addig egyenlő és egyesített erővel tart a védekezésük; ameddig akadálytalanul tudnak a tengeren túlról új és újabb csapatokat frontjukra szállítani, addig kemény ellenfelek. Ha támadásba mehetnének át: egyszerre széthullanának és egy németországi invázió esetén aligha lenne köztük egyetértés. Nehéz munkánk van: erre kell gondolni mindig, valahányszor hosszúnak találjuk a döntés bevárását. Emlékezzünk csak arra, amit az angol táviratok és újságok annyit ismételnék:

— Mikor leszünk már készen az óriási frontra szünet nélkül áradó új német seregekkel?

Lassan-lassan felülkerekedik a mi fölényünk számban, fegyvereink működésében, emberanyagunkban, fáradságunk elviselésében. Egyik esőp a másik után hull a pohárba és a végén el kell jönnie annak a napnak, amikor kiesordul a szélén...

Ettől az időponttól nagyon-nagyon messze már nem lehetünk. Hogy hol következik be a döntés: az északi tenger partján, a centrumban, Noyonnál vagy Reimsnél, Verdunnól, az erős Belfortnál, ezt talán a nagy főhadiszálláson sem tudják. Az északi hadiszíntéren, a francia-belga határ mentén — mint a párisi és

Rendkívüli nagy francia veszteségek.

BERLIN. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállásról október 22-én délelőtt a következőket jelentik: A harcok Yser-csatorna mentén még folynak. Tizenegy angol hadihajó támogatta az ellenséges tüzérséget. Dixmuidenből keletre az ellenséget visszavertük. Iprer irányában is csapataink eredményesen nyomultak előre. Lille-től északnyugatra és nyugatra a harcok nagyon elkeseredettek voltak, az ellenség azonban az egész vonalon lassan visszavonult.

A Thieucourt-tól délre levő magaslatok ellen Toul irányából intézett heves támadásokat a franciáknak rendkívül súlyos veszteségeket okozva, visszavertük.

Kétségeket kizáróan megállapítást nyert, hogy az angol tengernagy, aki az Ostende előtt levő hajórajt veszélyli, bombázni akarta Ostendét és ettől a szándékuktól a belga hatóságok csak nagynehezen tudták eltéríteni. (Miniszterelnökség sajtóosztály.)

Joffre visszavonulási tervel.

Budapest. (Sajtóbizottság engedélyével.) Berlin: A félhivatalos Norddeutsche Allgemeine Zeitung beavatott katonai forrásból cikket közöl, amely fejtegeti Joffre vezérkari főnök visszavonulási szándékairól szóló híreket. A cikk kifejti, hogy Joffrenak Antwerpen el-este óta alapos okai vannak a visszavonulásra fordítani főfigyelmét, annál inkább, mert Angliától egyetlen emberre sem számíthat többé. Az angolok saját országukat fenyegető veszélyre utalva magukra hagyják szövetségeseiket, míg a németek mindig gondoskodni fognak harcerők azonnali és megsemmisítő pótlásáról. (Táviróda.)

A belgák teljes veresége.

Genf. (Cenzurálva.) A francia hivatalos jelentések sem titkolják, hogy a belga csapatok az Yser-nél szenvedett nagy veszteségek után a vasárnap óta tartó küzdelemben elvesztették ellenállóképességüket és mivel nem számíthatnak Nieuport felől angol segítségre, már alig jöhetnek számba. Azt is bevallja, egy hivatalos francia jelentés, hogy a német haderő most kezdi kifejteni legnagyobb erőfeszítést az általános offenzívában. Az a francia tengerészcsapat, amely a belgák visszavonulását fedezte, Dünkirchen felé ment vissza és a németek rohamosan közelednek Ostende irányából.

Angolok súlyos veresége.

Rotterdam. (Cenzurálva.) Idevaló lapok hiteles hírek alapján közlik, hogy a németek Arras és Roye környékén visszaverték az angolokat. Jóllehet Dixmuidennél a tenger felől angol hadihajók ágyúval bele- szóltak az átközetbe, a német sereg teltartózhalmánul tört hódít.

londoni jelentések mutatják — napról-napra változik a kép. A mi hadvezetőségünk csak számottevőbb részleges döntésekről ad hírt, amint hogy nem is volna értelme napról-napra közölni, hogy ez, vagy amaz község német kézbe, vagy az ellenség birtokába került. Végre is nem falvakért és városokért folyik a háború, mint Wallenstein idejében. A mi célunk az ellenség hadserege és hadműveleteink az ellenséges tervekkel szemben máris elérték azt, hogy a francia-angol csapatok offenzíváját az óriási erővel kezdett átkarolási kísérletből frontális támadásba kényszerítették és így most csak egy gondunk lehet, az, hogy frontunkat ne törhessék át. Antwerpennek, Ostendének urai vagyunk, Dünkirchen felé is vonulnak seregeink. Lille és Ypern között még nem dönt el teljesen, de semmi okunk sincs elveszteni a bizalmat abban, hogy a győzelem a miénk lesz. Arras—Noyon és Reims között napról-napra összemérik a szemközt álló seregek éjjeli támadásban, tüzérségi harcokban. Két egyenlő erejű, elszánt vívó párbaja ez.

Angol csapatszállítások.

Stockholm, október 22. Körülbelül egy hét óta ugyszólván állandóan csapatszállító hajók kötik össze a kanális két oldalát Ramsgate, Dover, Folkestone, valamint Dünkirchen, Calais és Boulogne között. Angol jelentések szerint a brit partokról a francia partra szállított sereg nagysága kétszáz ezer főre rug néhány nap múlva. Az angol sajtó megállapítja, hogy élet halál harc folyik Nagybritániáért, meg kell kísérelni, megakadályozni a németek ama tervét, hogy a csatornán átkeljenek. Dover parancsnoka felszólította a külföldi menekülőket, hogy a várost egy héten belül hagyják el.

London és a háború.

Berlin. (Cenzurálva.) Stockholmból jelentik: A háború kezdi Londont nem érdekelní. Az emberek fásultan olvassák a háborus híreket és járnak a dolguk után, mintha mi sem történt volna. A tőzsde nincs nyitva ugyan, de az üzleteket ép úgy bonyolítják le, mint azelőtt, csak hogy nem a nagyteremben, hanem a tőzsdeépület előtt az utcán.

Ami Anglia pozícióját illeti a háboruban, mindenki nagyon jól tudja, hogy a német flottával való küzdelem, rengeteg áldozatot fog követelni. A londoniak egyébiránt nem sovínizták, dicsérik a német tengeralattjárók bátorságát és az Emdent, amelynek manőrvirozása főként sportszempontról érdeklí az angolokat.

A háborút legfeljebb a plakátok képviselik Londonban, amelyeken a fiatalságot a hadseregbe való belépésre szólítják fel. Éjszaka fény-szóróval világítják meg a kikötőt és a várost: London fél a Zeppelinektől. Az utcai világítást a minimumra redukálták és a londoniak éjjelenként azzal szórakoznak, hogy a sötét városból a fényszórók működését nézik.

Zeppelin London közelében.

Berlin: (Cenzurálva.) A Daily Telegraph hírt ad róla, hogy egy Zeppelin és egy angol torpedóvadászahajó között az északi tengeren elkeseredett hajszba keletkezett. A Zeppelin Harwichtól körülbelül huszonöt tengeri mért-

földnyire szállott nagy magasságban, hogy ki-kémlelje az angol flotta-mozdulatait. Egy torpedóvadászahajó üldözőbe vette a Zeppelint, ágyuval lövöldözött rá, de a német katonai léghajó elmenekült.

Védőművek London körül.

Budapest, október 22. (Sajtóbizottság engedélyével.) *Kopanzhága*: Newyorki lapok angol katonák leveleit közlik, amelyek szerint Londont husz mérföld körzetben földművekkel, sáncokkal és védelmi művekkel körülveszik.

Angol-belga hadsereg Hollandiában.

Bécs. (Cenzurálva.) A „Neues Wiener Tagblatt” jelenti Amsterdamból: Félhivatsos kommuniké szerint a holland területre internált angol-belga katonák száma 32,800, köztük 1430 tiszt.

Német marad-e Antwerpen?

Berlin: (Cenzurálva.) A *Times* katonai munkatársa Antwerpen bevételéről a következőket írja: A város bevétele kétségkívül rendkívül nyomasztóan hatott Anglia közvéleményére. Németország küzdelmében igen jelentékeny fázishoz ért, de abban az esetben is, ha Antwerpen német kézen maradna, Németország csak kevés kereskedelmi előnyt fog ebből élvezni. A Schelde haditengerészeti célokra nem használható anélkül, hogy Hollandia semlegességét Németország meg ne sértse. Anglia előre látja, hogy a német tengerészeti hadvezetés ki fogja használni a Scheldén kínálkozó kedvező helyzetet. Anglia azonban gondoskodni fog róla, hogy Hollandia semlegességét respektálják. Németország a békekötésnél arra fog törekedni, hogy Antwerpen megtartsa, de mivel ez a helyzet Anglia számára elviselhetetlen volna, nincs kilátás rá, hogy a németeknek ez az álma megvalósuljon.

Angol fogságba jutott német herceg.

Berlin: A *Frankfurter Zeitung* szerint Miksa hesszeni, az uralkodó hesszeni herceg fia, sebesülése után angol fogságba jutott.

Verduni francia menekültek.

Karlsruhe, Szászóven menekülő francia család érkezett Rastattba. Keservesen panaszkodtak, hogy menekülőik kellett saját honfitársaik elől, a kik házaikat Verdunben és a környéken elpusztították, mert a francia csapatok még a francia családok iránt sem érztek irgalmat. A menekült családokat szívesen fogadták és elszállásolták.

Az Emden újabb hőstettei.

Budapest, október 22. (Sajtóbizottság engedélyével.) London: A *colombi Lloyd-ügynökség* admirálisnak táviratozza: Emden német cirkáló *Chilka*, *Toilos*, *Bonmore*, *Clan* és *Grand* angol gőzösöket, *Pohr* angol korvóhajót elsüllyesztette, *Oxford* angol gőzöst lefoglalta. (Távirda.)

Tengeralföldi harc.

Budapest: (Sajtóbizottság jelentése. Távirda.) Híra: *Times* jelenti: Két angol ágyú és német puskák tegnap lövöldöztek egymásra, angol naszádokat német tengeralföldiek közben megtámadták. A harc folyik.

Elfogott német hajó.

London. (Sajtóbizottság engedélyével, táviroda) *Ophelia* német korvett hajót Jarmos angol cirkáló elfoglalta.

Másfélmilliárd a német hadikölcsön.

Berlin. (Sajtóbizottság engedélyével Távirda) A porosz képviselőház a császár mellett tisztelettel elfogadta az egy és fél milliárdos kölcsönjavaslatot.

Bukovina fővárosát visszafoglaltuk

— Csapatunk sikerei Galiciában. — Lemberg felé. — 42-es ágyuk védik Törökországot is. —

— Hivatalos távirati tudósítás. —

Budapest, október 22.

Csernovio visszafoglalása.

BUDAPEST. (Sajtóbizottság engedélyével.) Szeptember 2-ikán vonultak be az oroszok Csernovicba, ahol mindjárt úgy rendezkedtek be, mintha pünkösdi királyságuk sohasem érne véget. Másfél hónapig tartott az orosz uralom, amelynek főemberei a hirhedt *Gerovszky* testvérek voltak. Szeptember 20-án este tizenegy órakor vonultak be az osztrák-magyar csapatok a városba, amelynek lakossága leirhatatlan örömmel és ujjongással fogadta vitéz katonáinkat. A város apraja nagyja az utcán várta az érkező csapatokat, virágosó hullott az utjukba, étellel-itallal, ezertéle jókkal kínálták a katonákat, a kik nem győztek eléggé hálálkodni a lelkes, meleg fogadtatásért. A *Gerovszky* idejében elmenekültek. Október 18-án úgy látszik tudták már, hogy a Csernovici uralom rövidesen megszűnik, s elhagyták a várost.

Hőfer vezérőrnagy tegnapi jelentése is azt adta hírül, hogy Bukovinában csapatunk győzelmesen haladnak előre. Mára már hivatalos megerősítése is megjött annak a hírek, hogy Bukovina fővárosa, Csernovic, újból a miénk. Mikor csapatunk elérték a várostól 20—25 kilométernyire lévő *Nagy-Szereth* folyót, az oroszok azonnal kiűrtették a várost, amelybe előcsapatunk már bevonultak.

Kelemes meglepetésben volt része annak a csernovici menekültekből álló küldöttségnek, amely *Heinold* báró osztrák belügyminiszter előtt tisztelgett ma, segílyt akarva kérni a menekültek számára. A belügyminiszter örömmel tudatta a csernoviciakkal, hogy városunk nincs többé az ellenség kezében s hogy rövidesen visszatérhetnek házaikba. A közigazgatási hatóságok valószínűleg már holnap újból megkezdik működésüket a csapatunk által visszafoglalt városban.

Berchtold gróf távirata galiciai sikereinkről.

Róma. Az osztrák-magyar es. és kir. nagykövetséghez *Berchtold* Lipót gróf külügyminiszter következő távirata érkezett:

Csapatunk elfoglalták már a *Starazol* megerősített magaslatait és területeket nyertek *Siary-Sambor* irányában, *Stiw* utól északra. A magaslatok hosszú láncolatát tartjuk kezünkben egészen *Przemysl* északkeleti oldaláig. Útköztek voltak a *San*-folyónál is, az oróditések aljában.

Az osztrák magyar csapatok már a *Kárpátokon* túl üldözik az ellenséget és már elfoglalták *Wyskowot* és *Skoleit*. (Bud. Tud.)

Przemysl parancsnoka nyilatkozik a várostromról.

Przemysl: *Przemysl*ből való elutazásuk előtt *Kuzmanok* altábornagy, várparancsnok, együttesen fogadta a hadisajtószállás tagjait és a következő nagyérdemű nyilatkozatot tette előttük:

— Üdvözlöm önöket! Örömmel szolgál, hogy megjelentek a felszabadított *Przemysl*ben. Önöknek uraim módjában volt megtekinteni

védőműveinket és a folyamatban lévő harcokat. Eljutottak a vár-pozíciókig. Megszomlélték védőműveinket, amelyek október 5-étől 8-áig dacoltak a megszálló ellenség félelmes rohamával. *Przemysl* körülzárólása több mint három hétig tartott. Izgalmas napokat éltünk át a három hét alatt és különösen izgalmas órákat a rohamok napjaiban.

Közben a derék védősereg számos sikeres kirohanása súlyos károkat okozott az ostromlóknak. Az ostromlók október 8-ig mindenáron be akarták venni *Przemysl*t. Különböző helyen elfogott orosz katonák és tisztek vallomásai alapján tudjuk ezt. Október 5-én reggel már rohamtávolságnyra voltak, deben pedig megkezdődött a roham, amelynek félelmetes ereje csak 8-ikán reggel enyhült.

Azt hiszem szolgálatot tettünk küzdő hadseregünknek, hogy itt feltartóztatuk az oroszot. Sok érdekes dolgot láttak és azt hiszem hogy rövidesen hadseregünk győzelmes előnyomulásának is tanúi lehetnek.

A várparancsnok később még elmondotta, hogy szeptember 16-án olvasta a *Przemysl*-be érkező utolsó hírlapot és az első cikk, amelyet az ostrom után olvashatott, *Antwerpen* és *Przemysl* ostromának összehasonlításáról szőtt.

Lembergi vasutasok hazaindulnak.

Bécs. (Cenzurálva.) A lembergi vasuti hivatalnokokhoz ma az osztrák vasutügyi minisztérium távirati körrendeletet intézett, hogy Galiciának egy bizonyos állomásán gyülekezzenek és várják meg, amíg visszatérhetnek állomáshelyükre.

Lemberg megerősítése

Krakko. (Cenzurálva.) Lembergben a lakosságot az orosz katonai parancsnokság földmunkákra használja föl, sáncokat építet velük. Együttal a lembergi orosz helyőrség szánát 80 000 főre emelte és hangsúlyozza, hogy az oroszok örökké Lembergben maradnak.

Varsó védelmezése.

Pétervár. (Rómán át.) Varsó katonai kormányzója a főparancsnokság rendeletéből proklamációt boosított ki, melyben inti a lakosságot, hogy vigyázzon a város nyugalma és megjegyzi, hogy a várost a katonaság a végtelékig fogja védelmezni. (Pol. Hír.)

Kövés az orosz hadseregben a fegyver és a lőszer.

Bécs: Az *Oesterreichische Volkszeitung* közli: Beavatott orosz részről jelentik, hogy az orosz hadvezetésnek nagy nehézségei vannak a fegyver- és lőszerhiány miatt. A háború kezdetén az oroszországi fegyver, ágyú- és lőszergyárak német alkalmazottai, tanult munkások és műszaki hivatalnokok természetesen elhagyta Oroszországot s nem sikerült helyettük megfelelően képzett munkásokra szert tenni. (Táviroda.)

Tűzharc a cattarói öbölben.

Póla, október 22. (Cenzurálva.) Hosszabb szünet után a cattarói öbölben állomásozó haderőnk tegnapelőtt ismét hosszabb ideig bombázta a montenegrói hegyeket. A harcban több cirkáló vett részt. Ugyanakkor, amikor a hajók kisése feloldalra dőltek testtel megindították a tüzelést és *Lovesen* és a *Pestingrad* ellen megszólaltak a parti erődök és hatalmas erővel lötték az ellenséges tüzérségi állásokat. A hegyekről csak gyöngén viszonzták a tüzelést. A verőfényes időben több hidrepánunk szállt föl a levegőből bombázta az ellenség hadállásait. Repülőink működése rendkívül eredményes volt és a montenegrói ütegek csakhamar elhallgattak.

Szerb hazugságok angol szócső-vön át.

Egy fővárosi lap ma ismerteti a londoni Timesnek azt a cikkét, melyet a szerb hadiszállásra küldött tudósítója írt Belgrádban tett látogatása után. Az angol újságíró ferdítésekkel teli cikkében megírta azt, hogy szeptember 28-ika jelentős nap volt a szerbekre nézve, mert akkor törték be a Szerémségbe és Bezsánianál lövészárkot ástak azzal a céllal, hogy minket rábirjanak tűzérési hadállásaink feltüntetésére. Az Aradi Közlönynek Magyarország déli részén járt munkatársa — mint ismeretes — megírta, hogy ha az volt a céluk a szerbeknek, a neveléses expedícióval, akkor kudarcot vallottak, mert noha tűzérésünk napokon át a legnagyobb eréllyel folytatta ellenünk akcióját, egyáltalán nem tudták felfedezni állásainkat. A másik hazugsága a Timesnek az, hogy a magyar ágyúk hatása Belgrádon abban látszik, hogy magánházakat lőttünk össze és ezzel megsértettük a nemzetközi jogot és pedig azért, mert a szerb tűzérés Belgrádnak csak nyugati és déli részéből lövöldözött. A szerbeknek ez az álszenteskése szintén nem maradhat cáfolatlanul és ugyancsak az Aradi Közlöny munkatársának riportjára kell figyelmeztetnünk, amely szerint a Dunamenti városokban a szerbek ágyugolyói nem válogattak, nyílt városokban magánházakat sértettek meg, amennyire már a szerbek célozni tudtak, sőt legújabbban az elmúlt pénteken épen Orsovát kezdték löni, tudomásunk szerint magánházakat vettek célba és az egyik orsovai szálloda épületében is kárt tettek.

Több száz löveget küldtek át és ezek közül több a szállodát és más házakat is megromgált.

A 42-es mozsárágyúk védik a Dardanellákat.

London: Rotterdamon át. A Times közli athéni tudósítójának következő táviratát: Konstantinápolyból eredő és teljesen megbízható hírek szerint odaérkezett Németországól négy kolosszális nagyságu mozsárágyú, amelyekről azt mondják, hogy a világhírű 42-ösök közül valók. A mozsarakat a Dardanellák védelmére küldötték és négy egyenesen erre a célra szolgáló hatalmas hajó helyezették el. A mozsarakkal együtt érkezett tízezer métermáza lövedék és rengeteg egyéb hadiszer. Azt hiszik, hogy ezt a hadiszert, valamint igen sok puskát és municiót Románián át szállították Törökországba. A Times athéni levelezője szerint Tráciában arab csapatok váltották föl a rondes török sorkatonaságot, amelyet viszont Orményországban tartanak készenlétben.

Oroszország Bulgárián át akar Szalonikiba jutni.

Konstantinápoly A Südsi Korrespondenz írja: A török lapok megállapítják, hogy Oroszországban egyre növekvő izgalommal beszélnek a Dardanellák elzárásáról, a mi különösen most nagyon sújtja Oroszországot, mert nem tud érintkezni Szalonikin át Szerbiával és mert fontos kereskedelmi és tengeri utjai el vannak zárva. Minthogy az entente minden erőlködése, hogy a portát a Dardanellák megnyitására bírja, sikertelen volt, az orosz kormány Bulgárián át igyekszik új közlekedési vonalat létesíteni Szaloniki és Dedeagacs közöttihez.

Az Osmanischer Lloyd jelentése szerint Savinsky szófiai orosz követ a célból a bolgár kormánytól Varna és Burgas kikötőjének átengedését követelte. Savinsky valósággal megfenyegette a bolgár kormányt és retorziókat helyezett kilátásba, ha Bulgária a kérés teljesítését megtagadna. Fel lehet tenni, írja az említett lap, hogy Bulgária a fenyegetések dacára sem fogja Oroszország kérését teljesíteni.

Német matrózok török hajókon.

London. (Sajtóbizottság engedélyével. Táviróda.) Reuter ügynökség jelenti Konstantinápolyból: A brit kormánynak a német legénység török hadihajókon való állandó jelenléte dolgában tett diplomáciai felszólítására a porta azt a végleges választ adta, hogy ez belső ügy.

H I R E K

LEGÚJABB

Erkezett reggel fél négykor.

Magyar Táviróda jelentése.

(Sajtóbizottság engedélyével)

Bécs: A király Engel lovagot osztrák pénzügyminiszterré kinevezte.

Budapest: Számos tábori postahivatal meghatalmazást kapott, hogy kizárólag ruhaneműekből álló csomagot október 24-től ismét továbbítson.

Berlin: Napok előtt német aeroplan bombázta Varsót. Vasutállomáson rombolt.

BÉCS: Csernovicban Merán gróf helytartó ma a lakosság és tisztviselők közt félmillió koronát kiosztott.

Budapest: Oroszok vesztesége a 2. lebergi csatában óriási volt. Őt orosz tábornokot eltemettek. Sielinszky tábornokot Varsó parancsnokát, Pétervárra rendelték, valószínűleg eltávolítják. — Utódja Essen tábornok lesz.

Aeroplanunk montenegrói radio állomást és csapatokat a Lovcenen bombázta. Sok sebesülés történt. Flottánk bombázta Lovcent.

KONSTANTINÁPOLY: Törökország elrendelte az általános mozgósítást.

Szalay Arnold meghalt.

az Aradi Közlöny tudósítja.

Arad, október 22.

Csöndes, szomorú haldoklását befejezte a világsi hegyoldalon Szalay Arnold dr. Néhány éve már, hogy hiányzik azokról a helyekről, amelyeket azelőtt nélkülözni képtelen lehetett: a városi közgyűlésekről, a függetlenségi párt mozgalmairól és a harmadik kerületből. A melegszívű, lelkes aglegény egy este szélütés érte és azóta az élete fájdalmas bucsuzás volt mind attól, amit a földön szeretett.

Kövesszel azután, hogy az ügyvédi irodáját megnyitotta, az aradi függetlenségi pártnak tüzes embere, fáradhatatlan szervezője volt. A keménynyakú, kérlelhetetlen függetlenségek közül való volt, akik a legjobb baráttal is ököre tudnak menni az elvért. A városi törvényhatóságba, amelynek több cikluson keresztül tagja volt, a politikai vitákban mindig részt vett és éles támadó volt az egyéb ügyekben, különösen, ahol a kis emberek, a külvárosi polgárok érdekeit látta veszedelemben.

A harmadik választókerület volt az ő erőssége s a függetlenségi párt itt kerületi elnökké tette meg őt. Sohase fogják az ily tisztséget annyi lelkiismerettel, annyi odaadással betölteni, mint ezt Szalay Noldi — az egész városban csak ez volt a neve — tette. A kerületnek minden emberét, sőt asszonyát ismerte: ott volt a keresztelőkön, disznótorokon, a körületbeli bérkocsisok, csiznadiak és egyéb emberek minden ügyét fáradhatatlanul ellátta. Mikor azután városi képviselőválasztás volt, a kerületi vezér nyugodtan jelentette a pártelnöknek, Műher Karolynak:

— Az én kerületemet ne féltsétek...

Utóljára is, beteg, városatyaválasztásra jött be. Mikor egy időközli választáson Barabás Bélát föléptették, a vesztélyt érezve, bűna tagjaival is behozta magát Aradra. A lánnya pártéletet látva, így sóhajtott föl:

— Ha én még egyszer egészséges lehetnék...

Föl kell még róla jegyezni, hogy a heves páriharcok között se szerzett ellenségeket magának. A munkapártiak sorában egész sereg őszinte, jó barátja volt, akik meg tudták becsülni a kuruc harcokban az egyenes lelkű, derék embert.

Mikor beteg lett, atyjához, Szalay Manó világsi kereskedőhöz költözött ki és ott érte ma reggel, negyvenkilenc esztendőskorában a halál.

Ugyanott temetik el október 23-án, délelőtt tíz órakor. Kalmár Nándor a sógorát gyászolja benne.

Az aradi ügyvédi Kamara gyászjelentést adott ki a népszerű, kartársai becsülésétől körülvelt ügyvéd elhunytáról.

— A hős hadnagy temetése. A háboru első halottjai között volt Koch Sándor battonyai gabonakereskedő, aki mint tartalékos hadnagy vonult a harctérre. Az Aradon is jól ismert szimpatikus fiatalember hősi halála mindentől mély részvétele keltett. Megtört édesanyja haza hozatta egyetlen fiának holttestét és Battonyán ma temették el a hős hadnagyot. Az egész község lakossága résztvett a temetésben, amelyre kivonult a Battonyán tartózkodó katonaság és esendőrség is. A sírnál Krausz Jónás aradi rabbi mondott mélyen megindító gyászbeszédet, a katonaság háromszoros dísz övést adott az elhunyt tiszteletére, majd cserezték a koporsót, amelynek halottját édesanyja és szerető hitvese gyászolja.

— Barth Lajos művének kiállítása jótékony célra. A Vörös Kereszt egyesületének sége a község tudomására hozza, hogy Barth Lajos világhírű „World” művének tiszteletképekkel díszített albumát 1914 október 23-án, vagyis pénteken délután egytől este kilencig két korona belépődíj mellett az egyesület nemes céljaira hazaias készséggel a kulturpalaiban közszemlére teszi. A teljes bevételt a hazafias cél javára fordítják és minthogy csak egyszer kínálkozik Arad községének alkalom arra, hogy ezt a kincsét láthassa, értehető az az óriási érdeklődés, amely városunkban megnyilvánul a szinte hozzáférhetetlen műgyűjtemény iránt, melyet nemcsak jótékonyoknak áldozva, ma nyilvánosság elő bocsájt a világhírű autogram-gyűjtő.

— Drága kenyérrak és tejhiány. Igen tisztelt szerkesztő ur! Engedje meg, hogy e helyen szóvá tegyem a magas kenyérrak tarthatatlanságát. Ténybeli adatokkal bizonyíthatom állításom valóságát. A háboru előtt a fehér kenyér 36 fillér volt, most 56—60 fillér, a félbaránért 28—30 fillért, ma 52 fillért fizetnek. Sietek kijelenteni, hogy ezek az árak még nem véglegesek, mert a buza és liszt árának emelkedésével a kenyérrak folytatódólagos megdrágulása várható. Ha figyelembe vesszük, hogy pl. egy hattagu családnak naponta legkevesebb 2 fgr. kenyérra van szüksége, ugy könnyen kiszámítható, hogy ma-holnap többre fog kerülni a kenyér, mint a hus és ha ez továbbra is így marad, vagyis ha az árak nem lesznek szabályozva, hát még azok is segélyre fognak szorulni, akiknek családfenntartójuk nem a háboruiban, hanem idehaza van. Van azután még egy baj. Ma reggel a tejkihordó azt jelentette, hogy ezután, akinek pl. két liter tejet hordott, csak egy liter hozza már ma sem adta az eddigi mennyiséget. Kérdem, hogy ott, ahol a család nagy, mondjuk 3—4 gyermek és család van, mit fognak ezután csinálni? Ahol eddig két liter tej kellett, nem lesz elég egy liter! Jól tudom, hogy panaszomnál sokkal nagyobb csalog a háboru, azonban úgy vélem, hogy itt is sokan vannak érdekeve és az úgy megérdemli, hogy illetékes tényezők is foglalkozzanak vele. Megköszönve soraim szives közlését, vagyis a szerkesztő urnak tisztelő híve: Egy érdekelte a sok közül.

— Visszavont hajózási engedély. Budapest: (Sajtóbizottság engedélyével. Táviróda.) A kivándorlási tanácsban Horváth államtitkár közölte, hogy a Cunard Line koncesszióját a belügyminiszter visszavonta.

— Szüreti vonatok. A szüretelő községkényelmére az Aradi és csanádi egyesület vasutak f. hó 24. és 25-én Aradtól Pankoláig és vissza külön vonatokat közlekedtet. Aradról indul délelőtt 9 óra 20 perckor, érkezik Pankolára délelőtt 10 óra 44 perckor. Pankoláról indul délután 5 óra 52 perckor, Aradra érkezik este 6 óra 58 perckor. Acsev. igazgatóság.

— Koszorúmegváltás. Múlek Lajos dr. né köszönettel nyugtazza Szántó Péter és családja, továbbá Szalay Gyula tíz-tíz koronás adományát, amelyet Szalay Arnold ravatalára szánt koszorú megváltása címén juttatott el hozzá a hadbavonultak részére.

„GAMBRINUS“ nagyvendéglőben

szombat, október hó 24-től kezdve minden este

Gérits Náci

hírneves
cigány-
zenekara

hangversenyez

Minden
szombaton este
disznótör.

— Koszoru megváltás a harcoló katonák javára. Az Oltáregyesület felhívása folytán a halottak napján a sirokra szánt koszorúk megváltása címén eddig a következő adományok érkeztek az egyesület elnökségéhez: Özv. Török Jánosné adott 3 flanel-inget, 8 haskötőt, 5 sált, 3 hősapkát, 1 pár kapcát és 15 pár érmelegítőt. Özv. Kövér Lajosné 2 hősapkát, 2 pár érmelegítőt és 2 trikó alsónadrágot. Özv. Mészáros Frigyesné 1 pár érmelegítőt és 1 hősapkát. Róka Józsefné 8 hősapkát, 8 pár érmelegítőt, 2 sált. Nix Ida 4 hősapkát, 4 pár érmelegítőt. Özv. Weintz Pálné és Csalogovics Józsa 5 hősapkát és 12 pár érmelegítőt. Farkas Ernőné 6 méter flanelt. Kovács Anna 10 koronát, Pók Ilonka 4 koronát. Özv. Palényi Miksáné 12 törülközőt, 9 salvétát, 5 lepedőt, 2 abroszt, 3 zsebkendőt, 1 párnahuzatot, 3 férfinget, 1 trikóinget, 9 borogatóruhát. A nemesszivi adományokért halás köszönetet mond az Oltáregyesület elnöksége.

— Közgyűlés. Az Aradi koresolyázó-egylet október 31-én, szombaton délután 6 órakor az Aradi és csanádi egyesült vasutak tanácstermében (Csanádi-palota II. em.) tartja rendes évi közgyűlését a következő tárgysorozattal: 1. A választmány jelentése. 2. Pénztári és számvizsgáló-bizottsági jelentés. 3. Elnök, alelnök, tisztviselők és választmány megválasztása. 4. Költségvetés 1914—15. évre. 5. Alapszabály módosítás.

— „A Hadsereg“ most megjelent számában bemutatja a 30.5 motoros ütegeinket és megkezdte a háboruban elesett és megsebesült tisztek, zászlósok, hadapródok és egyévi önkéntesek arcképeinek közlését. *Egy-egy füzet ára 60 fillér.* Kapható minden könyvkereskedésben, a Máv. pályaudvarain, valamint a kiadóhivatalban, Arad, Ferenc-tér 6. Telefon 419. 5368

— Izr. istentisztelet. A templomi előjárás közhírré teszi, hogy a péntek esti istentisztelet további intézkedésig háromnegyed 5 órakor kezdődik.

— Halottak napja alkalmából, amilyen hazafias kötelességünk a hadban levők ruhaellátása, ép olyan szent feladatunk a már elköltözött kedves hozzánk tartozóink iránti kegyelet leróvása is. Ez okból felhívom az aradi gyászoló nagyközönség szíves figyelmét dusan felszerelt élővirág-üzletre, ahol is a legizlésebb élő- és művirágkoszorúk már meglepő olcsó árban kaphatók. Hazafias tisztelettel *Pauzár Sándor* kertész, Weitzer János-u. 9. 5373

— Most olcsón lehet vásárolni! Az őszi országos vásár alatt rendkívül olcsón lehet bevásárolni a Fischer-féle Nagy Áruházban, Arad, Szabadság-tér 12. szám alatt, ahol mindenkor csak a legizlésebb, legfrissebb és csakis elsőrendű árukból a legnagyobb választék található. Különösen kalap, fehérmű, nyakkendő, ernyő, keztyű, harisnya, sétatob, sapka, kizitáská, erszény, átétek, ajándéktárgy és még ezer más tárgyat a legolcsóbban lehet beszerezni, Arad és vidékének vevőközönsége ne mulassza el ezt a jó alkalmat felhasználni. 1989

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Péntek, 1914. évi október 23-án:

C) Bérlet.

C) Bérlet.

A vörös ördögök

Nagy operetta a háborus élet 6, 7 képben. Irták: Mórai Adolf, Dr. Bély Izor. Zenéjét szerozte: Dr. Gajary István. Karnagy: Tölger Árpád. Rendező: Polgár Sándor.

Kezdete este 1/2 8 órakor.

Felolós szerkesztő:

Rudnyánszky Endre.

A háboruban

a katona

barátja:

az ujság. Innen értesül arról, hogy mi hír van odahaza? Szinte felvidul a szíve, amikor az otthoni eseményeket olvassa. Aki harcoló hozzátartozójának megakarja szerezni ezt a barátot, fizessen elő

az

Aradi Közlöny

re. Előfizetési ára egy hónapra 2 K 40 fillér.

A tábori posta részére a pontos címhez a név és rang mellett szükséges az ezred, a század, az üteg, stb. megjelölése és feltétlenül kell a tábori posta száma.

Erdély

gyöngyö

az Előpatal.

ásványviz, el-

ősmert legjobb

üdítő és gyógyító itai.

Főraktár:

Éles Arminnál,

Aradon,

Félliteres üveg 26 fillér.

Literes „ 36 „

Használt ólom
megvételre keresetlik.

Ovakodjunk a fertőzésektől.

Az utca pora telve fertőző anyagokkal, a különféle betegségeket okozó esirákkal minők a tüdővész, a morcvgöres, a lép-fone, a difteria a hagymáz stb. sporái. A mindennapi érintkezésben kivagyunk téve annak, hogy a különféle betegségeket okozó fertőző anyagokat kezünkön, orrunk nyákhártyájában haza hordjuk s azzal magunkat, s családunkat megfertőztetjük. Tudjuk, hogy a betegségek zömét bacteriumok okozzák s hogy az emberi körmök alatt az apró paraziták egész gyűjteménye tanyáz. Mind eme fertőzések ellen védekezhetünk ha kezünket, arcunkat, orrunk nyákhártyáit naponta egy-ketszer **Szent Imre szappannal** vagy **Carboform szappannal** megmoszuk.

Szent Imre szappan ára 70 fillér,
a Carboform szappan ára 40 fillér.

Ez utóbbit különös figyelmébe ajánljuk a szülőknek, tanítóknak, tanároknak, iskolák, ovodák, internátusok, hivatalok, kórházak vezetőségének. E szappan olcsóságánál fogva lehetővé teszi minden embernek, hogy magát és családját fertőzések ellen megóvja. Nagyobb vételeknél engedményeket adunk.

Dr. Földes és Hehs

pipere szappan és vegyszeti gyára ARAD.

Raktárak létesítése folyamatosan.

Aradon, Földes K. és Hehs Vilmos
gyógyszertára.

Költözködők

figyelmébe!

Villamos világítási berendezéseket csillárokkal együtt, kedvező feltételek mellett szerel és szállit 3361

Koch Dániel

Arad, Deák Ferenc-utca 42. sz.

Hadbavonultak

részére ajánlok a legolcsóbb árak mellett:

1 drb alsólepedő szegve.	2.40
1 drb férfi trico ing I.	2.40
1 drb férfi trico nadrág I.	2.40
1 drb férfi sweater I.	5.—
1 drb férfi haskötő	—80
1 pár férfi sokul vastag	—40
1 pár férfi keztyű vastag	—60
1 drb férfi plastrom	1.—
1 pár férfi lábezár védő	3.—
1 pár férfi csukló védő	—50
1 drb férfi törülköző	—50
1 drb férfi zsebkendő	—20
1 drb férfi hősapka	2.—
1 drb férfi ing fehér	1.50
1 drb férfi alsó nadrág	1.50
1 drb férfi szines ing	2.—
1 drb paplan	5.00
továbbá nagy választék vászon, chifton, asztalmemű, női ruha kelme, barchetek, gyermektrikó és harisnyákban, valamint mindenféle berlinére fej- és posztó nagy-kendőknél.	5121

Halpern Miksa
női és férfi divatüzlet Aradon,
Szabadság-tér 1. szám.

APRÓ HIRDETÉSEK

ALKALMAZÁST KERES.

Szerény igényű 30 éves
magános özvegy ur nő ajánko-
zik gazdaszónak idősebb házas
párhoz vagy magányos eltesebb
urhoz. Erhardtne Kossuth-utca 89.
I. em. 5367

KIADÓ LAKÁS.

Kiadó lakás.
Andrássy-tér 25. számú házban
(Neuman palota) egy 5 szobából
álló II. emeleti utcai lakás novem-
ber 1-re kiadó. Bővebbet Neuman
Testvérek városi irodájában. 5355

VÉTEL ÉS ELADÁS.

Egy uri ebédlő-berendezés
eladó. Akác-utca 19. 5471

Erdélyi

faj almák olcsón szerezhetők be,
Karolina-utca 1/a. Ferencz-térrel
szembe. 5361

ÜZLETEK.

Elismert jóforgalmu
fűszerüzlet, a belvárosban, korlá-
tolt italméréssel, trafikál és ösz-
szes jogokkal, bevonulás miatt
átadó. Cím a kiadóhivatalban. 5370

KÜLÖNFÉLE.

Október 22 én

Öthalom vasuti állomáson egy da-
rab a'acsny, kifelő hajlott láru,
hosszu szőrű, sötét barna, mellén
sárga színű, Csuzsi nevű kan tácskó
kutyám a vonatról megszökött. A
megtaláló husz korona jutalomban
részesül. A kutyát személyesen
hoznám el. Ertesítést kérek Lás-
pára Draskovich József, mk. fő-
erdőmérnök címére küldeni. 5369

5745—1914. pm.

Hirdetmény.

Közhirre teszem, hogy a Buda-
pesti Szegénysorsu Tüdőbeteg Sa-
natórium Egyesület a hadbavonul-
tak családtagjai részére — egyelőre
— 20 tüdőbetegnek három havi
ingyenes ápolást ajánlott fel és a
jelentkezők kijelölésével az Or-
szágos Hadsegélyző bizottság nép-
jóléti albizottságát bízta meg.

Aki tehát ezen kedvezményre
igényt tart, kérvényét a nevezett
albizottsághoz (Budapest, Képvi-
selőház) adja be, melyhez csato-
landó az illetékes községi előljá-
ráság bizonyítványa arról, hogy az
illető tüdőbeteg eltartója hadba-
vonult, csatolandó továbbá orvosi
bizonyítvány és az eltartónak, va-
lamint eltartottnak vagyoni bi-
zonylata.

Arad, 1914. október 18-án.

Lőcs,
h. polgármester.

Halottak napja

közeledtével ajánlom a gyászoló
közönség szíves figyelmébe szép
választékn élő- és művirág

koszoruimat

minden kivitelben és nagyságban
legutányosabb árakban.

Ezuttal ajánlok állandóan friss és
illatos élővirágaimból izlésesen ké-
szített alkalmi csokrokat is. Meg-
rendeléseket azonnal elkészíték. —
Szíves pártfogást kérek kitűnő
tisztelettel 5372

őzv. Ungermann Józsefné
Arad, Weitzer János-utca 19. sz.

Kalmár József
villa-nyerelő

Arad, Salacz-utca 2. sz.
Telefon 242. Telefon 242.
Ajánlja

költözködők figyelmébe:
villanyos világítási berendezéseket,
villanyos csengő- és telefon be-
rendezéseket s minden e szak-
mába vágó munkát. Pontos és
gyors munka. 481

Raktáron tart:

villanyos csillárokat, villanyos fő-
zőedényeket, villanyos vasalókat,
villanyos hajszűtő vasakat, Wolfram
lámpákat és mindennemű villa-
nyos cikkeket.

Segnaggyobb
fűtőanyag
megtakarítás!

A városi mérnöki hivatalban ki-
próbált

**kettős fűtőkályhák
és kettős füstcsövekkel
érhető el.**

Megállapítottam ugyanis, hogy ezen
kályhák és füstcsövek használatá-
nál a fűtőanyag fele megtakarítható.

Patent a.

Kettős füstcsövek állandóan rak-
táron vannak és igen olcsók. —
2. sz. (kis szobára) 6 korona.
8. sz. 8 korona. 6. sz. 20 korona.
Egyedül 1121

Hönig Ottó

**M. kir. szabadalmazott
szivattyu készítőnél**
Arad, Rákóczi-utca 27.

Tek. Hönig Ottó unak, Arad.

A kiprobált kályha- és fűtőcső
jól bevált, mert igen nagy fűtő-
anyag megtakarítása mellett, arány-
lag igen rövid idő alatt, több me-
leget ad mint az eddig használt
hályha. Aradi Ipartestület.

728—1914. g. sz.

Arlejtési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági
széke a hivatalszolgák téli ruha
szükségletének szállítása iránt fo-
lyó év október hó 26-án d. e.
10 órakor arlejtést tart.

Szükségeltetik: 1 téli atilla,
17 posztó subbony, 18 posztó nad-
rág, 18 posztó mellény, 18 alsó
ing, 18 alsó nadrág, 18 téli sapka
és 18 nyakraváló.

Bánatpénzül leteendő az aján-
lati ár 5%-a készpénzben vagy
elfogadható értékpapirokban.

Az arlejtésen részt venni csakis
írásbeli ajánlatokkal lehet.

Az írásbeli ajánlatok lezártan
nyújtandók be s csak akkor vé-
tetnek figyelembe, ha azokhoz a
bánatpénz mellékelve van s ha
az ajánlatot tevő kijelenti, hogy
az arlejtési feltételeket ismeri és
elfogadja.

Az arlejtési feltételek a gazda-
sági tanácsnok urnál, a minta a
városi kamarásnál az arlejtést meg-
előzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági
székének 1914. évi október hó
19-én tartott üléséből.

A gazdasági szék.

Tüzifa

bükk I., II., III. és do-
rong, cser hasáb és
dorong kapható vag-
gononkinti vételnél
**Körösvölgyi Pálin-
karsztár Andrásy**
tér 5. Telefon 651

784., 786—914. g. sz.

Arverési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági
széke folyó évi október hó 26-án
d. e. 10 órakor arverést tart a
a következő földbérletekre:

1. Az eddig Margován György
által bérelt Gellin dűlő 863. sz.
6. holdra. Kikéltási ár: 52 korona
10 fillér holdanként és évenként.
2. Az eddig Druck István ál-
tal bérelt Dellin dűlő 847/8. sz.
5 hold területű parcella. Kikéltá-

729—732/1914. g. sz.

Arlejtési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a következő utaknak rostát
kavicscsal való ellátása iránt folyó év október hó 26-án d. e. 10 óra-
kor arlejtést tart.

A vízesi ut balső (1 től 4 kmig terjedő) szakasza. Kikéltási ár:
m²-ként 8 korona 80 fillér. A vízesi ut külső (6—10 km.) szakasza.
Kikéltási ár: m²-ként 9 korona 20 fillér. A libás dűlő ut. Kikéltási
ár: m²-ként 8 korona. A kürtösi ut. Kikéltási ár: m²-ként 8 korona.

Bánatpénzül leteendő a kikéltási ár 10%-a készpénzben, vagy
elfogadható értékpapirokban.

Az arlejtésen részt lehet venni szóbeli és írásbeli ajánlatokkal.
Az írásbeli ajánlatok lezártan a szóbeli arlejtés megkezdése előtt
nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a
bánatpénz mellékelve van s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az
arlejtési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az arlejtési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az arlejtést
megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székének 1914. évi október hó
19-én tartott üléséből.

A gazdasági szék.

tási ár: 54 korona 10 fillér hol-
danként és évenként.

Bánatpénzül leteendő a kikéltá-
tási ár 10%-a készpénzben vagy
elfogadható értékpapirokban.

Az arverésen részt venni csakis
szóbeli ajánlatokkal lehet.

Az arverési feltételek a gazda-
sági tanácsnok urnál az arverést
megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági
székének 1914. évi október hó
19-én tartott üléséből.

A gazdasági szék.

Most jelent meg!

Mátyás Jenő:

„A moratórium“

című aktuális munkája.

mely Kerpel László könyvkereske-
désében egy koronáért kapható.

Az összes időközi pótlások ára
külön egy korona. 5357

Figyelem.

Ajánlom a nagyközön-
ség szíves figyelmébe

Deák Ferenc-utca 31. szám
alatt levő

uri szabó üzletemet,

ahol legdívalosabb sza-
bással készítek legdívá-
tosabb férfiöltönyöket,
legutányosabban. Elyi-
lalok átalakítást és tisz-
títást is. Ruhavasalás
csak 1 K 20. Fazon-
öltönyt, jó hozzávaló-
val, 24 koronáért el-
készítek. Szíves párt-
fogást kérek, kiváló tisz-
telettel 5315

Lóvy Dezső, uri
szabó.

Weitzer János gép-, waggongyár és vasöntőde részvénytársaság Aradon.

Meghívás

A WEITZER JÁNOS GÉP, WAGGONGYÁR ÉS VASÖNTŐDE
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG ARADON

XXII. rendes közgyűlésére,

mely Aradon, az Aradi és csanádi egyesült vasutak üléstermében,
1914. évi november hó 8-án délelőtt 10 órakor fog megtartatni.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság jelentése az elmúlt üzleti év eredményéről, továbbá a zárszámadások és mérleg előterjesztése, a felügyelő-bizottság jelentése és ezekkel kapcsolatban a mérleg megállapítása, a tiszta nyereség hovafordítása, valamint az igazgatóság és a felügyelő-bizottság részére adandó felmentvény feletti határozathozatal.
2. A felügyelő-bizottság tagjainak választása az alapszabályok 29. §-a értelmében.
3. A felügyelő-bizottság jutalomdíjának megállapítása. (Alapszabályok 31. §-a.)
4. Az alapszabályok 21. §-a értelmében esetleg előterjesztendő indítványok feletti határozathozatal.

Jegyzet. Az alapszabályok 14. §-a értelmében a részvények vagy az ezekről nyilvános hitelintézetek által kiállított letétjegyek legalább nyolc nappal a közgyűlés előtt a következő helyeken letételezendők és pedig mindkét esetben egyidejűleg benyújtandó sorszámos jegyzékkel:

Aradon: az Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztárnál,

Budapesten: igazgatóságunk pénztáránál (V. Fürdő-utca 1.)

Wien-ben: Schoeller & Co. bankháznál (I., Wildpretmarkt 10.) és a K. k. priv. allgemeine Verkehrsbank-nál (I., Wipplingerstrasse 28.)

Az igazgatóság.

Jó anyák, gondos szülők

legjobban cselekszenek, ha gyermekeiknek átlátszó, kellemes ízű, mindig friss:

Hajós-féle

Csukamájolajat

adnak; a hűvösebb idő beálltával ennek használata igen fontos.
Egy üveg utasítással ára 2 korona.

Legjobb fekete v. barna Egy pár perc alatt bármely haját vagy bajuszt a legszebb állandó fekete színre lehet festeni, anélkül, hogy a színt le lehet mosni,

Hajfestő

a „Melogen“. Ara 2 korona.

Sápkóros leányok, vérszegény asszonyok,

páratlan sikerrel használják a

Ferratol Vastáplikör. 171

E rendkívül kellemes édes ízű folyadék a legideálisabb erősítő szer; orvosilag ajánlva vérszegénység, sápadtság és általános gyengeség eseteiben. Ara 1/2 literes üvegnek utasítással 3 kor.

Szörveztő-Depilior. E kitűnő, a maga nemében páratlan szerrel minden alkalmatlan szőrejt arc, nyak vagy karokról stb. minden fájdalom nélkül pár perc alatt okvetlen eltávolítható. — Ara utasítással 1 korona.

A fenti szerek kaphatók a készítőnél **Hajós Arpád** gyógyszer-tárában

ARAD, Andrásy-tér 22. sz.

Alapított 1886. évben az Aradmegyei Közkórház számára.

Legelőszőbb, legjobb beváltott farrás

háztartási:

szükségletek kielégzésére

Árnyék:

Árnyék:

Arc-krémek

Illatszerek

Mölgyporok

Kölni vizek

Fogporok

Fog-krémek

Fogpaszták

Fogkefék

Szájvizek

Szappanok

Hajvizek

Szoba-illatok

Vojtek és Weisz

parfümeria és drogueria nagykereskedés

Aradon.

Aradon.